REVISTA
DEL MUSEU MUNICIPAL
"LES MALESES"
Montcada i Reixac

SEPARATA

2005

MONTE CATANO

Nº 7

UNA CASA IBÈRICA SINGULAR AL JACIMENT IBÈRIC DE LES MALESES, MONTCADA I REIXAC, SANT FOST DE CAMPSENTELLES (BARCELONA)

Mercedes Durán Penedo
Gemma Hidalgo Durán
Pedro Otiña Hermoso[1]

RESUMEN

En este análisis queremos presentar una de las viviendas excavadas entre los años 2001 y 2002 en el yacimiento ibérico de Les Maleses, que por sus dimensiones y número de habitaciones destaca respecto a otras vivendas de poblados más próximos. A través de este estudio conoceremos la actividad económica relacionada con la transformación del cereal que debió ubicarse en esta casa y que posiblemente sobrepasó la producción doméstica y que permitió a su propietario un mayor nivel adquisitivo.

ABSTRACT

In this analysis we will describe one of the dwellings dug al Les Maleses Iberian site between 2001 amb 2002. This mooring is outstanding in the area because of it's muge size anb the number of rooms it is dived into.This study also shows the economic activity, related to cereal transformation, whide must have taken place in the house. This activity exceeded home self-production and allowed the owner of this house to reach a higher purchasing power.

[1] Els autors formen part de l'equip d'investigació del Museu Municipal de Montcada i Reixac.

L'estudi que presentem s'emmarca dins del projecte d'investigació arqueològica "El poblament protohistòric al jaciment ibèric del turó de Les Maleses (Montcada i Reixac, Sant Fost de Campcentelles)" que des de l'any 2000 venim desenvolupant en una segona fase, els mateixos autors d'aquest treball. Comptem amb el suport econòmic de l'àrea d'acció territorial de la Diputació de Barcelona i del Consorci de la serralada de Marina.

El jaciment es troba al cim del turó que rep el mateix nom, a la serralada de Marina, a una alçada de 462 m.a.s.n.m. i entre els termes municipals de Montcada i Reixac i Sant Fost de Campsentelles.

L'habitatge número 6, protagonista d'aquest estudi forma part d'un conjunt de cases de la zona Nord-Est del jaciment (fig. 1) i destaca especialment per les seves dimensions i la distribució de l'espai d'habitat.

Presenta una planta rectangular amb unes mides que van dels els 9/10ms. de longitud a 8,30 ms. d'amplada. El mur UE-354, dóna al carrer principal que travessa de Nord a Sud tot el poblat, i a través del mur UE-324, s'accedeix a un segon carrer, que es dibuixa perpendicular al carrer central. A partir d'aquí, suposem un possible accés a la vivenda, per la part més baixa, al costat del mur UE-325 que constitueix la paret tancament del poblat. Aquest mur, presenta una llargada dins de la vivenda, de 10 m i un gruix de 1'58 m.

La possibilitat de l'existència d'aquest accés, al final del carrer B2 vindria indicat per la documentació durant les excavacions dels anys 80, d'una estança amb coberta, constatada per la presència de forats a la roca natural, per suportar els pals que apuntalaven la teulada (Durán, Huntingford, 1998: fig, 17, 35-36). Posteriorment, en una segona fase, aquest espai va ser reestructurat, adquirint la funció pròpia d'un porxo previ a l'accés a la vivenda.

Tenint en compte aquestes possibilitats i considerant especialment les dimensions de la casa, contemplem l'existència d'un segon accés, ubicat a partir del mur UE 354 i que dóna directament al carrer central C3.

Al costat d'aquest porxo durant les campanyes dels anys 80 vam documentar un petit espai de 1,65 m^2 que vam identificar com una àrea de culte. En ella va aparèixer un fragment de *thymaterion* (Durán Huntingford, 1998: 35-39), ceràmiques de

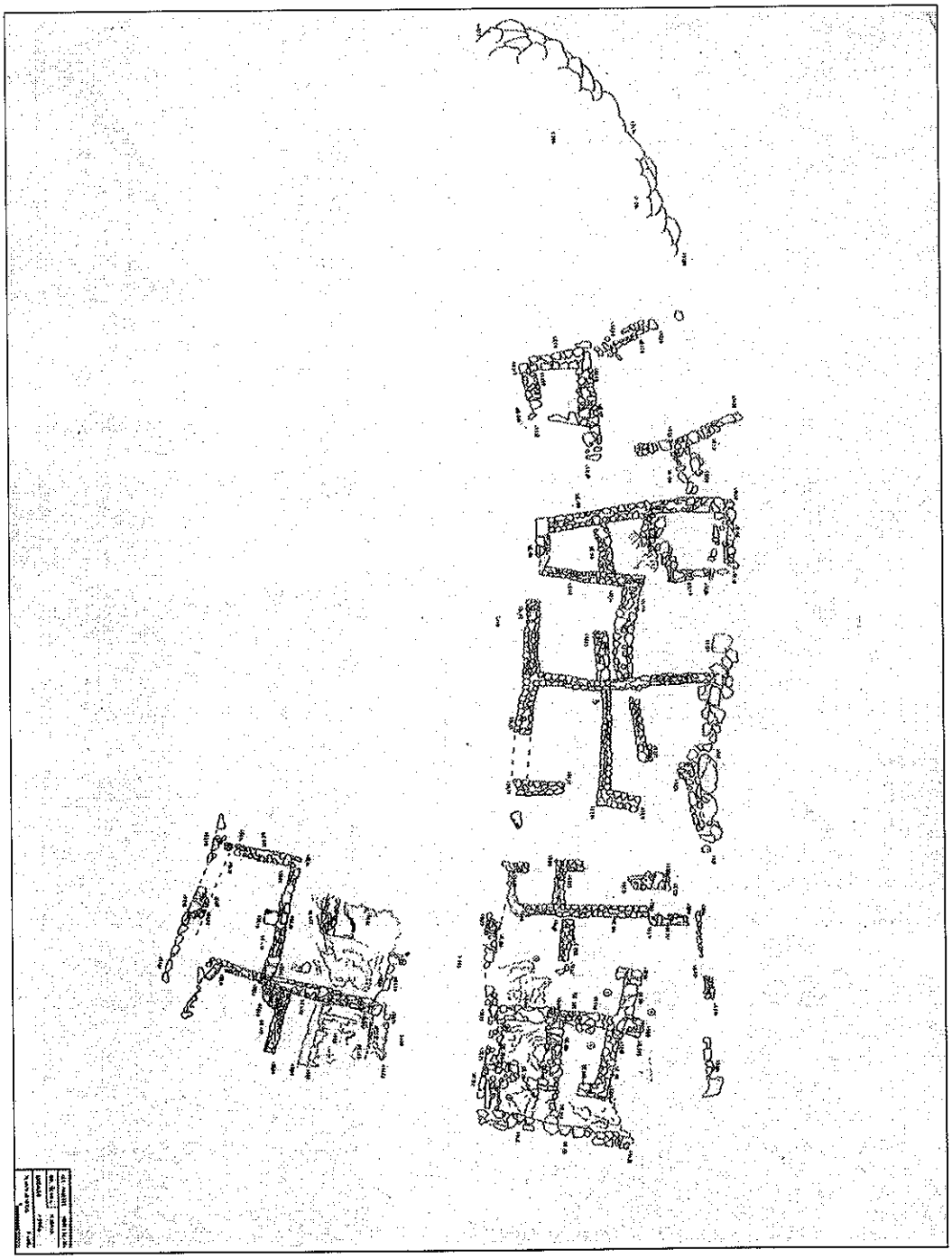

Fig. 1

vernís negre del Taller de Roses (Durán Huntingford, 1998: 123) i Lamb. 27 (Durán, Huntingford, 1998: 116) a més de ceràmiques comunes.

La casa s'articula en un total de 6 espais (fig.2) que es reparteixen en dos nivells d'alçada, de manera que les habitacions **B(1) i C(2)** es troben en un plànol superior a les habitacions **D(4), A(5) i E (6/7).**

Si accedim pel primer accés, arribem a un espai rectangular **E (6/7)** que es troba delimitat per els murs UE-321 de 2,74 m de longitud i 0,85 m de gruix, UE-304 de 1,70 m i UE-311 de 2,55 m. Aquests darrers estan separats per un petit mur UE-305.

Finalment el mur UE 325, que, com ja hem dit es correspon amb el de tancament del poblat, tanca aquesta estança per la part més baixa.

Aquest espai d'àmplies dimensions, compta amb una superfície de 11,72 m^2.

A través d'aquesta estança s'accedeix a l'habitació **A(5)** per un pas de 2,35 m d'amplada. Aquesta estança està delimitada per els murs UE-304 (1,70 m. per 0,55 ms), UE-307 (1,60 m per 0,45 m) UE-353 (2,60 m per 0,43 m) i UE- 324 (3,95 m per 0,55 m).

Aquest àmbit, amb una superfície útil de 14,8 m^2 presenta una planta lleugerament rectangular que a la vegada permet l'accés a l'habitació **B(1).**

Fig. 2

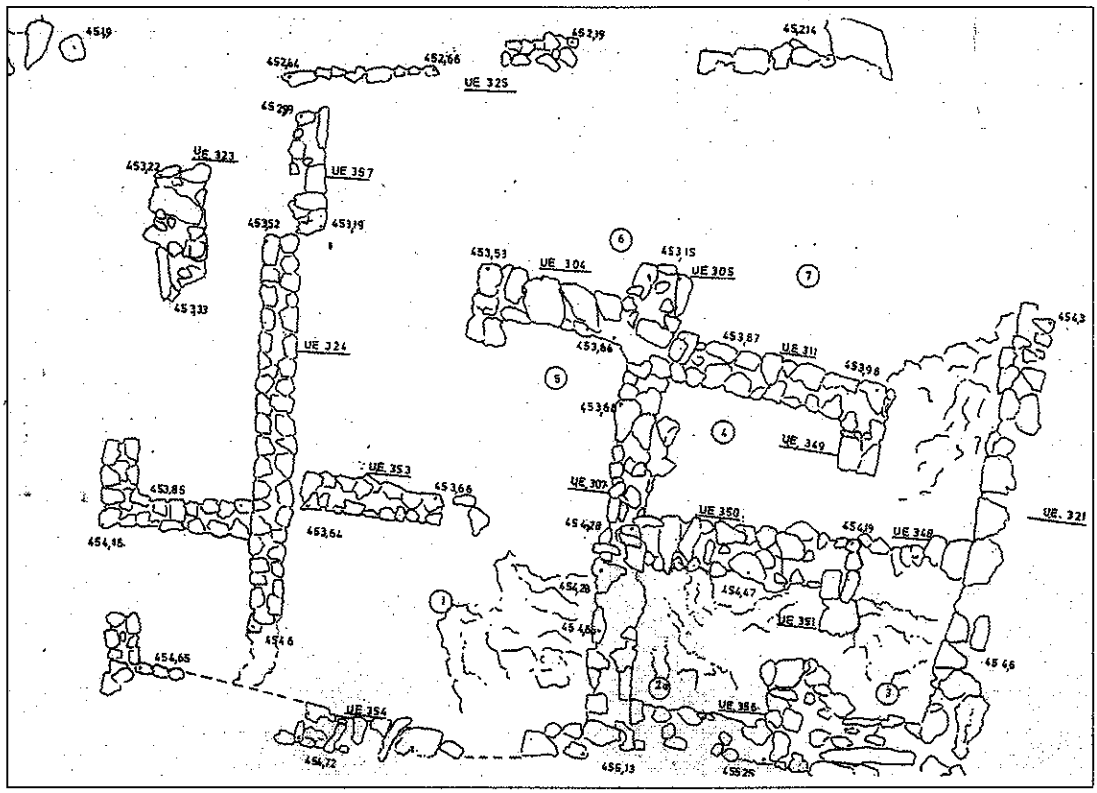

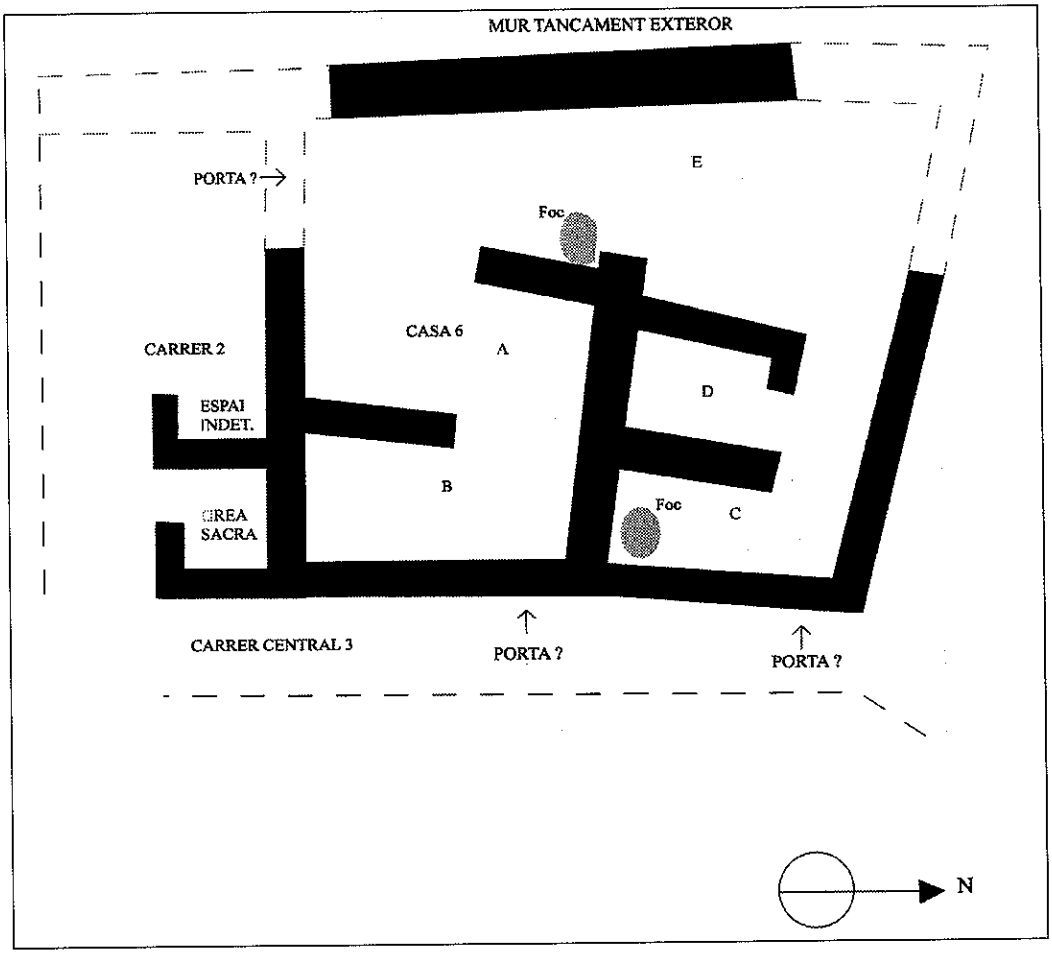

Fig. 3. Planta esquemàtica de la casa 6

Pel que fa a aquest espai **B(1)**, val a dir que es troba en la part més alta de la casa quedant a una alçada superior dels anteriors àmbits esmentats. Es tracta d'un espai de planta rectangular de 11,43 m^2 de superfície útil. Els murs que la delimiten són, UE-324 (2,75 m. per 0,68 m.), UE-354 (3,70 m per 0,60 m), UE-307 (2,70 per 0,45 m) i UE-353 (2,60 m per 0,43 m).Aquest darrer es prolonga amb la roca natural i és per on es comunica amb l'habitació A(5). La utilització de la roca natural ens confirma l'execució de retalls antròpics amb la finalitat d'adequar el terreny a les necessitats bàsiques dels habitants del poblat (fig. 4).

Des de l'àmbit E(6/7), pel costat Sud, s'accedeix a un petit corredor **B(3)** de 4,51m^2, delimitat pel Nord amb el mur UE-321 (8,30 m per 0,58 m) que permet la comunicació amb dues habitacions més (fig. 5).

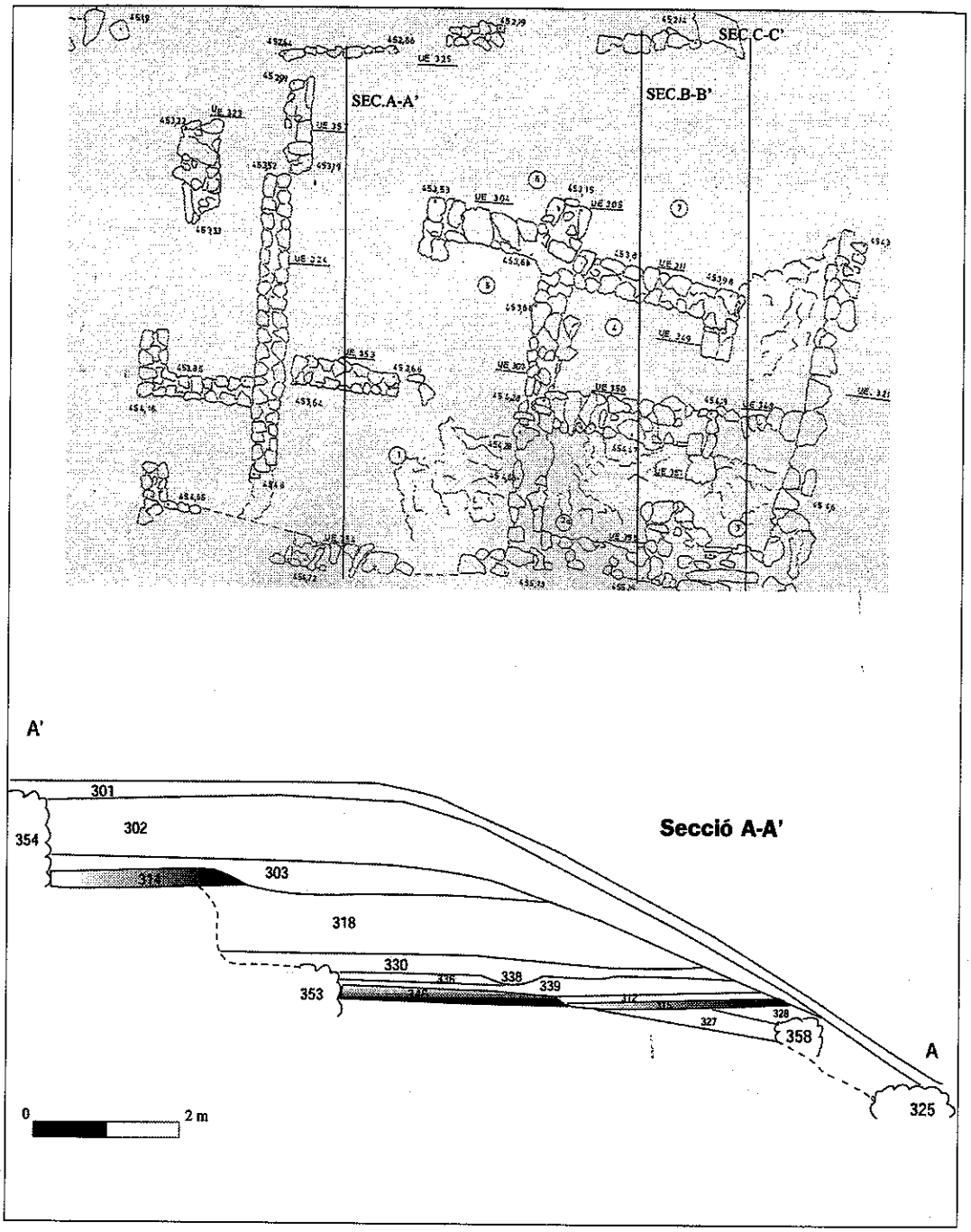

Fig. 4. Planta i secció A'-A de la casa 6

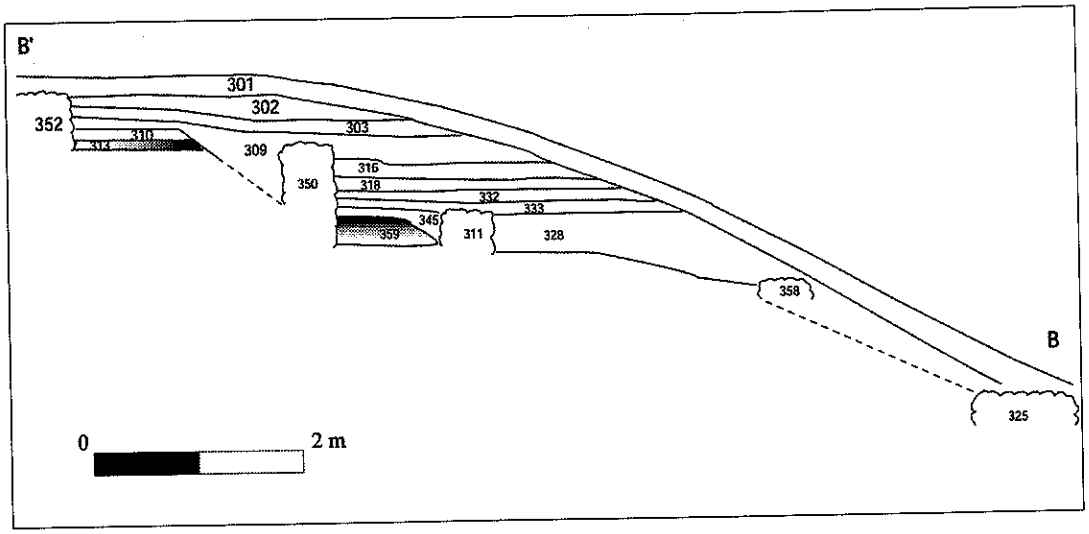

Fig. 5. Secció B'-B de la casa 6

La primera d'aquestes habitacions és la **D(4).** Es tracta d'us espai de planta rectangular de 4,35 m^2 de superfície útil que comparteix parets mitjaneres, la UE-311 (2,55 m per 0,55 m), amb els espais E(6/7) i la UE 307 (1,60 m per 0,45 m) amb l'espai A(5).

Aquesta habitació presenta un clar accés al corredor B(3) amb una obertura de 0,95ms. d'amplada.

Finalment i seguint pel mateix corredor, a un nivell superior i amb un fort esglaó, retallat sobre la roca natural, accedim a l'entrada de 0,53m d'amplada, de l'habitació **C(2).** Aquesta presenta planta rectangular amb una superfície útil de 4,88 m^2. Està formada per les següents estructures la UE-356 (0,85 m per 0,62 m) i la UE-351 de roca natural retallada amb la finalitat de guanyar l'espai necessari per a la construcció d'aquesta habitació. La resta de murs que la delimiten són: UE-350 (2,10 m per 0,45 m) mitjaner amb l'estança D(4), la UE-307 (2,25 m per 0,45 m) i la UE-352 de 1,85 m de llarg. A l'angle format pels murs UE-307 i UE-352 i gairebé sobre la roca es va documentar una llar de foc (fig. 5).

SEQÜÈNCIA ESTRATIGRÀFICA

A l'àmbit B(1) es va documentar part d'un nivell d'enderroc UE 303 i un paviment generat per sediment de matriu granític força compactat, UE 314 (fig. 6). Una vegada excavat el paviment es documenta ràpidament l'aflorament de la roca natural.

El comportament de **l'àmbit C(2)** (Fig.7) situat just al sud de l'anterior és força semblant. Per sota del nivell d'enderroc, UE 303, 309 en aquesta ocasió més potent

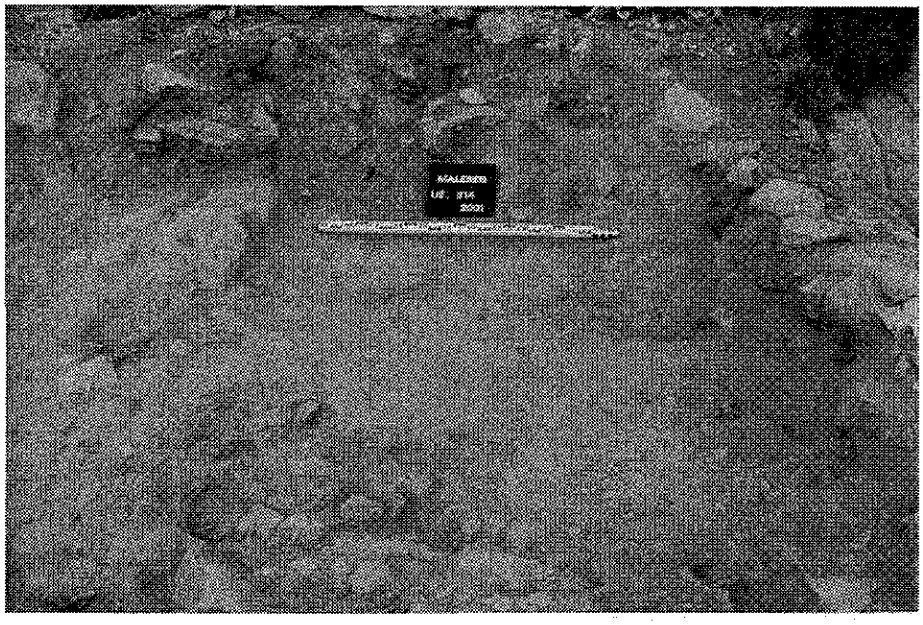

Fig. 6. Detall del paviment localitzat a l'àmbit UE-314

Fig. 7. Vista de l'àmbit C

que a l'àmbit anterior, es documenten restes d'una petita llar de foc, UE 313b, situada a l'extrem nord de l'habitació. Aquesta llar es trobava sobre un paviment generat per sediment de matriu granític força compactat, UE 313. Una vegada excavat, un cop més, es documenta l'aflorament de la roca natural.

L'àmbit b(3) es troba situat a l'extrem sud del sector (Fig. 8). Es tracta d'un espai de planta rectangular a partir del qual es pot accedir directament als àmbits 2, 4 i 7. Queda delimitat pels murs (UE 321, 325, 351 i 349) (fig. 9). Entre el mur UE 352 i

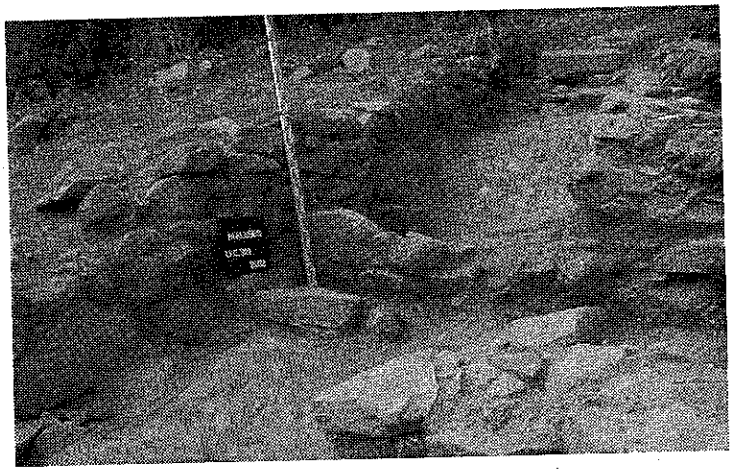

Fig. 8. Vista de l'àmbit B, zona de pas

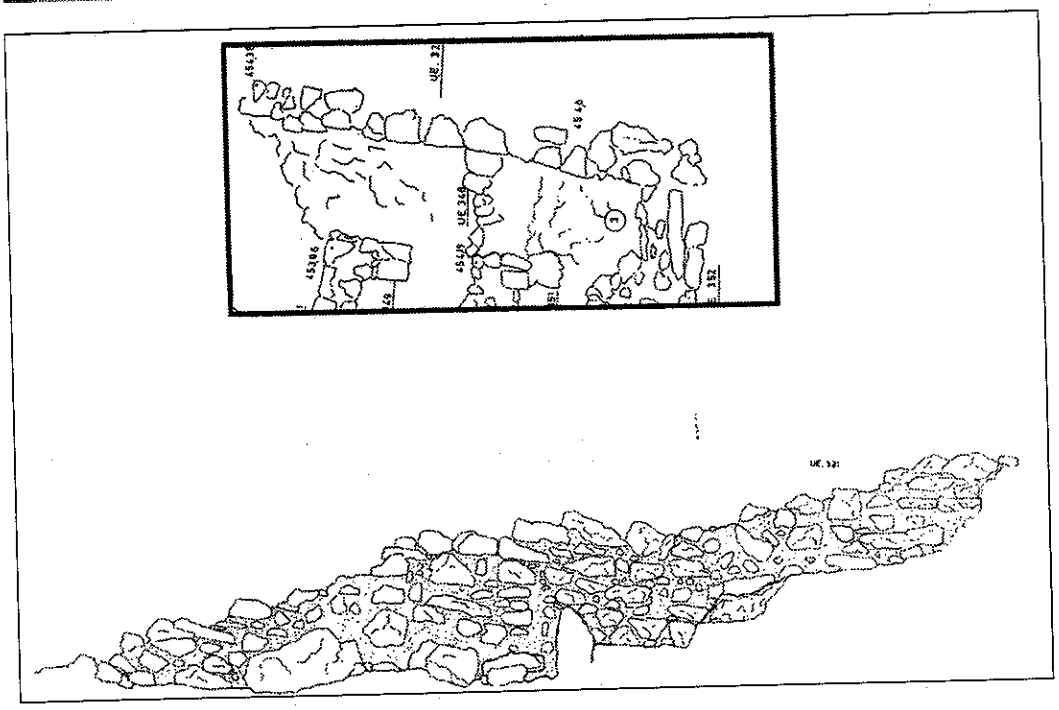

Fig. 9. Passadís

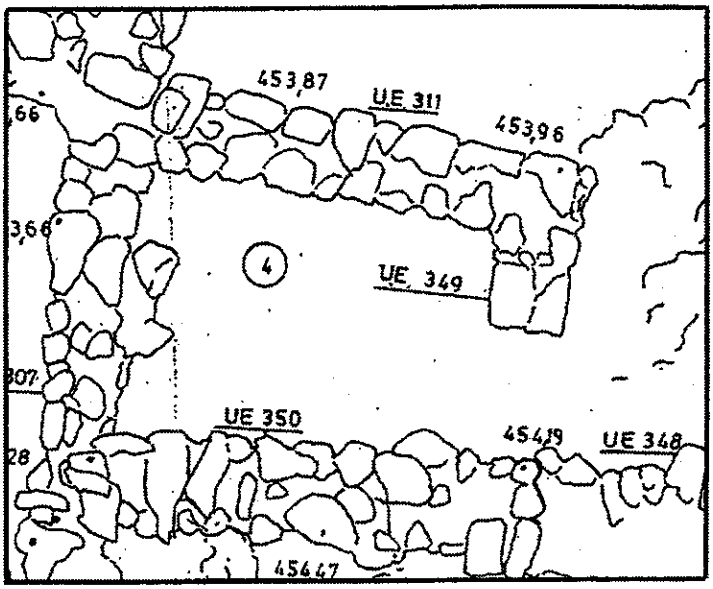

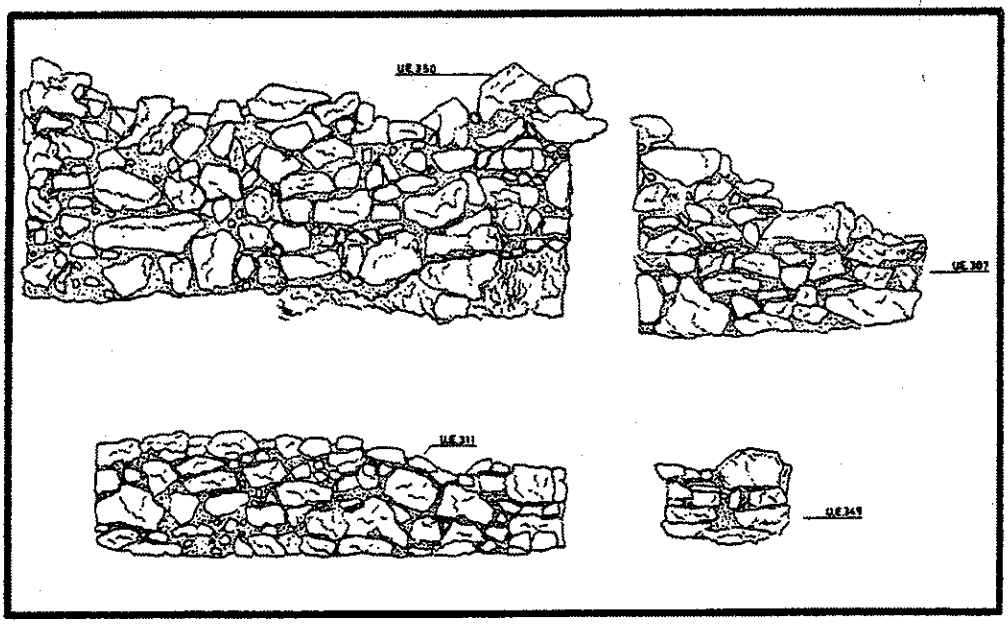

Fig. 10. Planta i alçat dels murs de l'àmbit D (4)

el mur de tancament UE 325, trobem dos nivells: un comprès entre el mur UE 352 i l'estructura d'un possible esglaó, UE 348, parcialment arrasat, del que es conserva un parell de filades de pedra i el nivell entre aquesta estructura i la UE 325. El mur UE 352, s'aixeca directament des del mateix substrat natural.

La seqüència arqueològica documentada segueix el següent ordre: sota dels nivells superficials, trobem un nivell d'enderroc UE 319, el qual es disposa sobre l'afloramen de roca natural UE 355, retallada per poder accedir al nivell inferior. En aquest observem com l'enderroc es documenta d'una manera generalitzada per tot el sector 300 (UE 333). A sota d'aquest documentem un important nivell d'incendi UE 345, on es recullen gran quantitat de carbons i material ceràmic cremat. Aquesta seqüència estratigràfica finalitza amb un nivell de regularització del terreny, la UE 328.

L'àmbit D(4) queda situat al sud del sector 300 i es troba definit pels murs (UE 307, 311, 349 i 350) (fig. 10). Es tracta d'un àmbit que va presentar potents nivells d'enderroc, procedent de les estructures UE 309,316,318 332 i 333 (fig. 11). Entre aquest es va localitzar una gran pedra de molí giratori (fig. 12) i abundant material

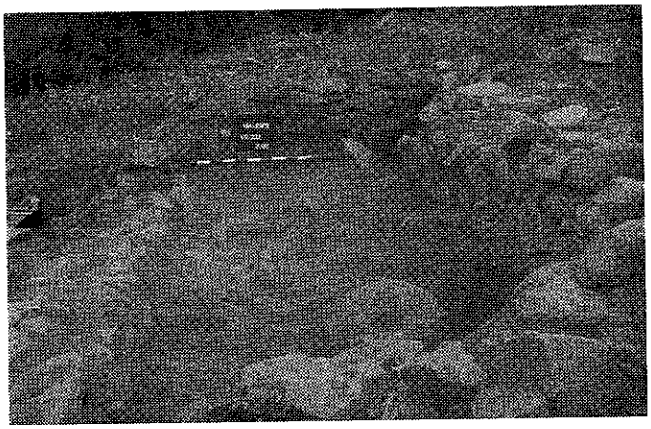

Fig. 11. Nivell d'enderroc corresponent a la ue. 333, amb una gran pedra de molí circular

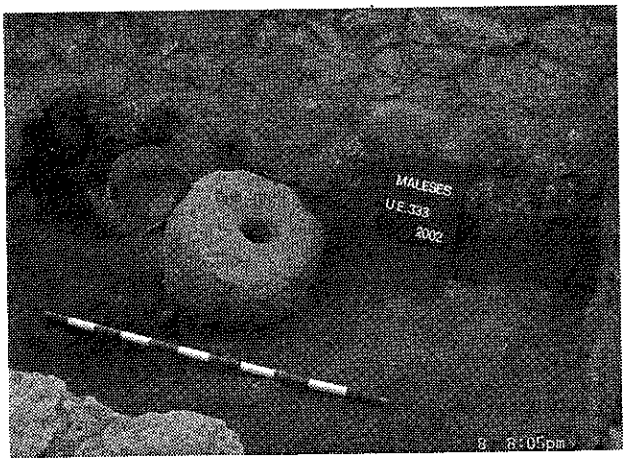

Fig. 12. Detall de la pedra de molí giratori apareguda a l'àmbit 4 i restes ceràmiques

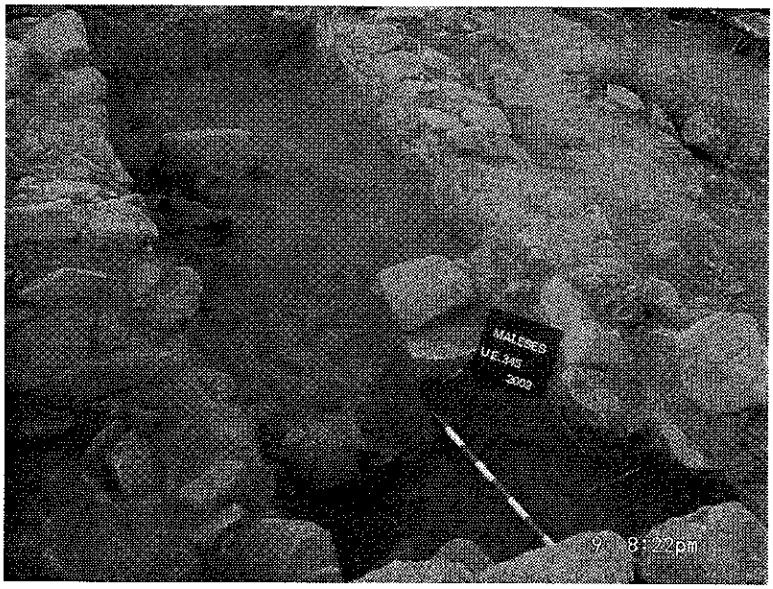

Fig. 13. Nivell d'incendi a la UE 345 dins l'àmbit 4

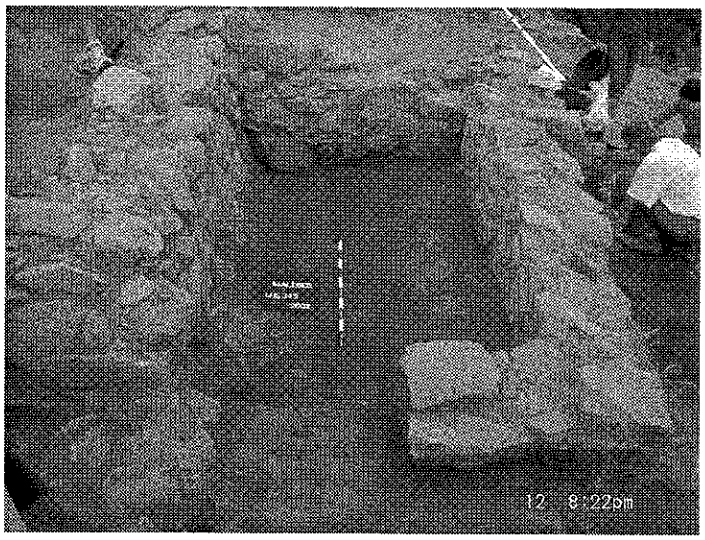

Fig. 14. Vista de l'àmbit 4

ceràmic, corresponent a grans recipients, per sota es va documentar un potent estrat format per sediment variat, de tacte argilós/llimós amb una gran quantitat de carbons que donaven a l'estrat una tonalitat marró fosc/negre. Es tracta del nivell d'incendi (UE 345) (fig. 13 i 14), situat sobre el nivell de pavimentació, UE 359, de terra compactada i pedres de petit tamany, el qual es disposa sobra la regularització del terreny.

L'àmbit A(5) queda definit pels murs (UE 353, 324, 304 i 307). La intervenció arqueològica portada a terme durant els anys 2001 i 2002, ens ha permès documentar diferents nivells d'enderroc, UE 303 i 318. Aquestes UE es caracteritzen per l'abundant concentració de pedres de tipus granític de diverses mides (mitjà/gran).

Ja a l'estrat 330 va ser possible identificar un retall de planta lleugerament circular UE 338 que es trobava farcit per un sediment compacte de color gris documentant-se restes de molins del tipus barquiforme (UE 337).

Per sota d'aquest potent nivell d'enderroc es va documentar una petita llar de foc, situada a l'angle del sud formada per terra compactada i uns fragments ceràmics rubefactats (UE 336). Tant aquesta llar de foc com els nivells d'enderroc anteriorment comentats cobrien novament un potent nivell d'incendi, UE 339. Crida l'atenció que aquesta llar de foc es troba situada just al damunt del nivell de foc, fet que ens indica que l'àmbit, amb posterioritat a l'incendi va ser reocupat i que les mateixes cendres van servir com a paviment. Aquest nivell d'incendi es troba tallat pel retall UE 344. Es tracta d'un retall que presenta una planta gairebé circular i es troba farcit pels estrats 342 i 343 (fig. 15). El primer d'aquests dos estrats està format bàsicament per pedres mentre que el segon ho està per carbons. Pensem que es tracta d'un retall realitzat intencionadament amb la finalitat d'espoliar algun objecte que hi havia en aquest punt (fig. 16). Per sota del nivell d'incendi UE 339 es documenta el nivell de pavimentació de l'àmbit 5 (UE 346).Va ser en aquest punt on es va poder localitzar una segona pedra de molí que formava part de la mateixa peça de l'àmbit 4 (fig. 17).

L'àmbit E(7) queda al final de l'àmbit B(3). Els murs que el delimiten són les UE 321, 311, 305 i el potent mur, UE 325, situat a l'est del sector que sembla documentar-se per tota l'àrea excavada.

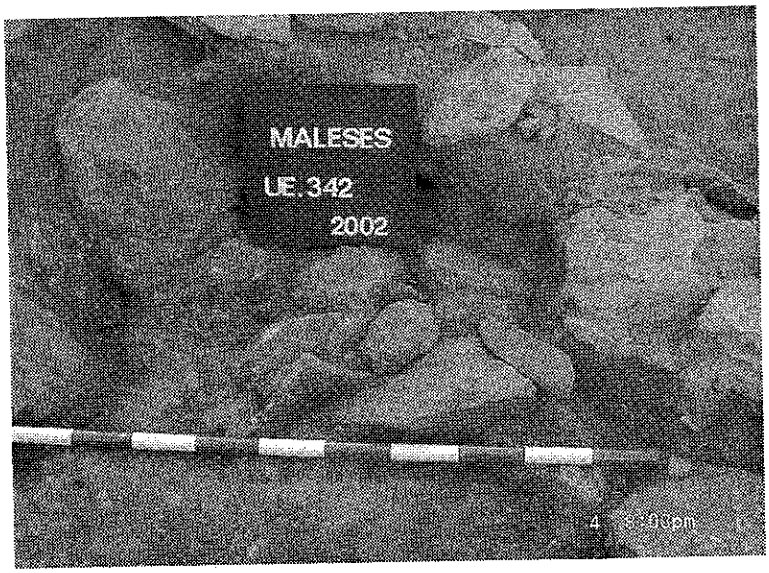

Fig. 15. UE 344, format per pedres que reomplen un retall

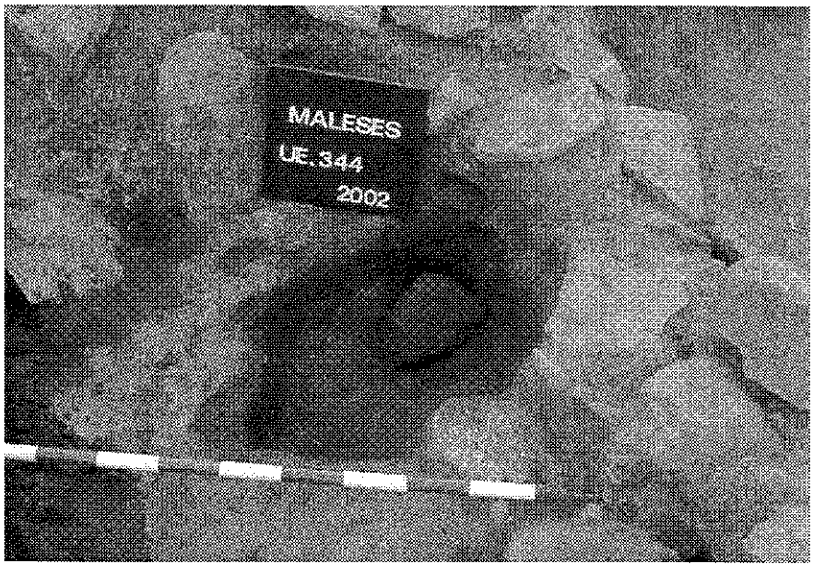

Fig. 16. Retall a la roca

Fig. 17. Àmbit 5 amb una segona pedra de molí circular que formava part de la mateixa pedra localitzada a l'àmbit 4

Aquest àmbit presentava un important nivell d'enderroc procedent de les UE 316, 318, 332 i 333, fins arribar a la regularització del terreny UE 328. La pavimentació s'hauria perdut per la forta erosió patida. Està comunicat directament amb **l'àmbit E(6)**, situat al nord.[2]

[2] No descartem que l'àmbit 6 i 7 puguin ser un mateix àmbit.

L'àmbit E (6) està delimitat per els murs 304,305 i 325.La intervenció de l'any 2002, ha permès documentar per sota d'un nivell d'enderroc UE.312, la UE. 315, un nivell de pavimentació on es documenta una llar de foc, UE.326, (fig. 18), adossada al mur UE 304. Per sota del paviment, UE.315, es troba la UE.327, un nivell de sediments de matriu sorrenca, de textura solta amb abundància de carbons i material ceràmic, entre els quals destacaríem diversos fragments de púnico ebussitana. En aquest estrat es localitza una nova estructura, el mur UE.357, adossat al UE.324 que podria correspondre a una primera fase d'ocupació. Es va continuar retirant el sediment UE 328 i es va documentar una estructura, corresponent a una primera fase d'ocupació que tancaria l'espai 6 i que s'ampliaria posteriorment en una segona fase. Aquest mur, UE 358, va paral·lel al mur de tancament del poblat pel costat Est; presenta una composició de pedres de tamany mitjà, amb una longitud de 6,60m una amplada de 0,27 m i conserva una potència d'alçada de 0,35 m (fig. 19).

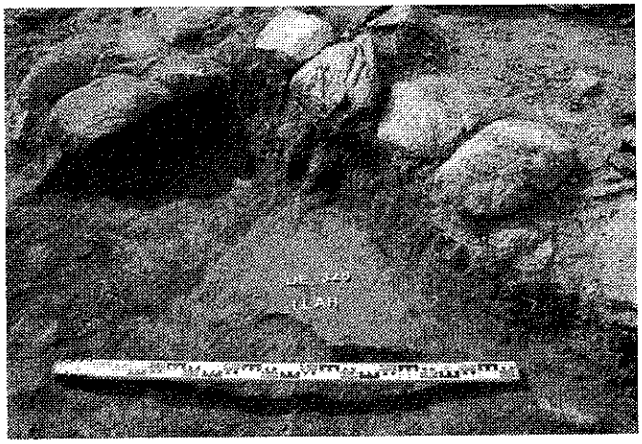

Fig. 18. Restes de la llar de foc UE 326 localitzades a l'àmbit 6

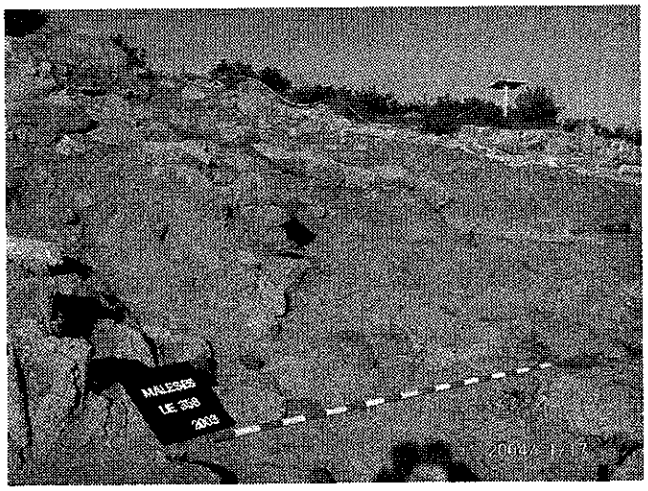

Fig. 19. Mur UE 358 corresponent a la primera fase d'ocupació de la casa 6 a l'habitació D (7)

ELS MATERIALS ARQUEOLÒGICS

Els materials localitzats en els diferents àmbits d'aquest habitatge són molt interessants tant per la varietat com per la quantitat. Tal i com podem observar a la taula 1 i a la gràfica 1 (fig. 20), el material ceràmic és el més abundant, un 99%, en comparació amb la resta i d'aquest seran les produccions ceràmiques locals les més nombroses amb un 88,8% (fig. 21). Dins de les ceràmiques d'importació (fig. 22) destaquem les àmfores, amb la documentació d'un total de 12 individus que representen

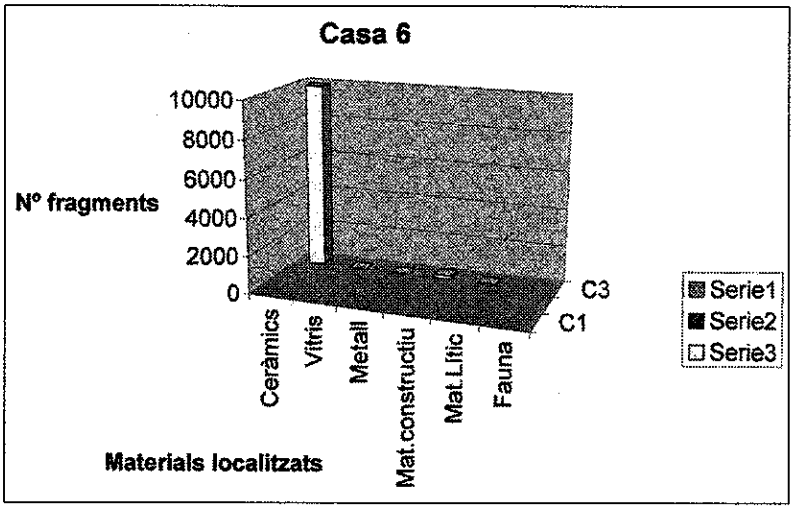

Fig. 20. Gràfica dels materials localitzats

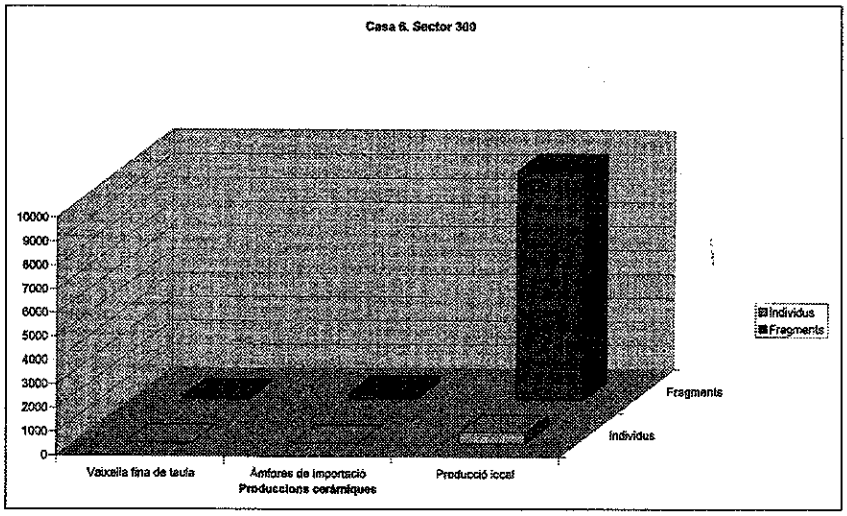

Fig. 21. Gràfica dels materials ceràmics

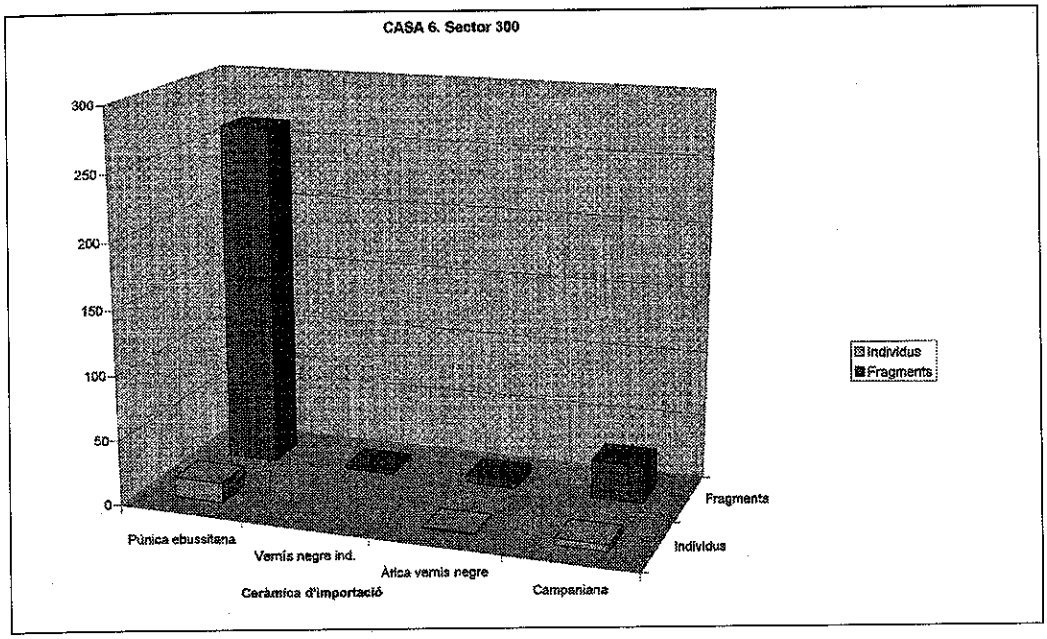

Fig. 22 a. Gràfica de la ceràmica d'importació

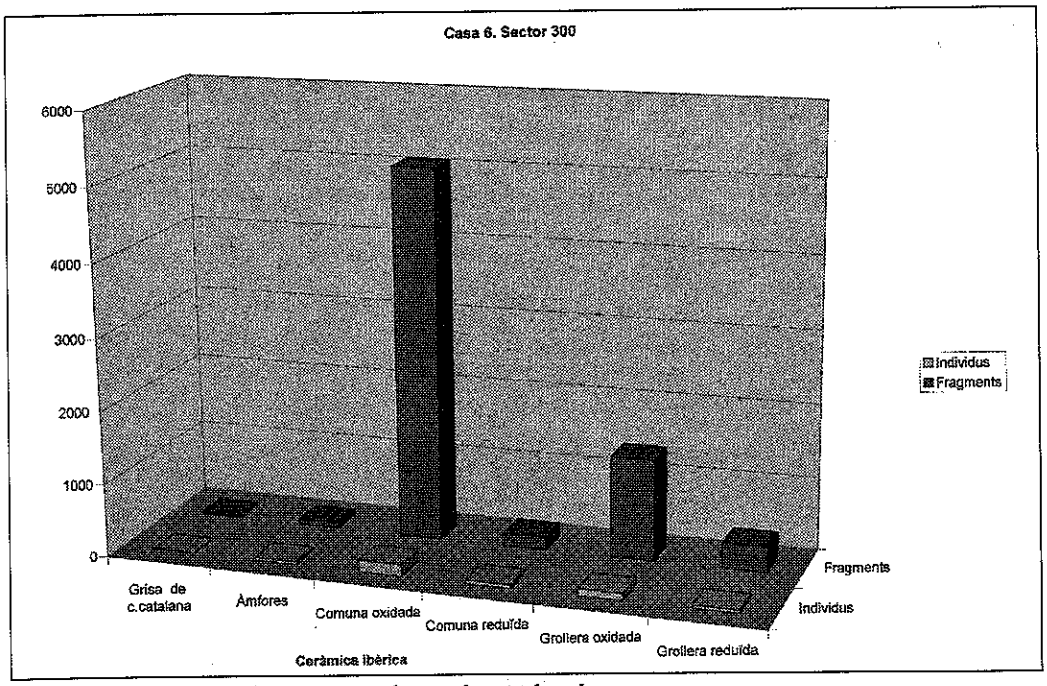

Fig. 22 b. Gràfica de la ceràmica de producció local

el 2,4% de la producció no local. Aquestes peces queden reduïdes a dues àrees geogràfiques que es troben sota el mateix domini polític: es tracta de l'àrea de Cartago i de l'illa d'Eivissa. Cartago és la gran capital de la cultura púnica que en diverses ocasions es va enfrontar a Roma pel domini del Mediterrani. Va ser definitivament derrotada l'any 146 a.n.e. Eivissa és una base púnica que presenta assentament estables des del segle VII a.n.e. Es caracteritza per ser una illa eminentment comercial, sent un dels ports comercials més important de l'antiguitat. Aquesta illa va ser utilitzada pels comerciants púnics per a establir intercanvis comercials amb el llevant peninsular.

Les àmfores púniques manufacturades a la illa d'Eivissa, conegudes com a punicoebusitanes, constitueixen el recipient d'importació més documentat al Poblat ibèric del Turó de Les Maleses. Les formes identificades durant aquesta darrera fase d'excavació han estat les formes PE-14 i PE-15 de la tipologia establerta per Joan Ramón (1995). Aquest investigador va realitzar un treball referent a l'evolució tècnica de les àmfores púniques de les factories del Mediterrani central i occidental arribant a la conclusió que els exemplars que nosaltres hem documentat, (TM02-327-436. i TM02-345-681. fig.23) presenten una cronologia del segle IV-III a.n.e el primer dels exemplars i del segle III a.n.e el segon tipus identificat que a la vegada és el majoritari.

Tots dos recipients són força freqüents dins del segle IV a.n.e i III a.n.e. als poblats ibèrics de Catalunya i el Llevant peninsular. No coneixem amb exactitud els productes que transportaven aquests dos contenidors, però sembla força probable que es tractés de vi i salaons.

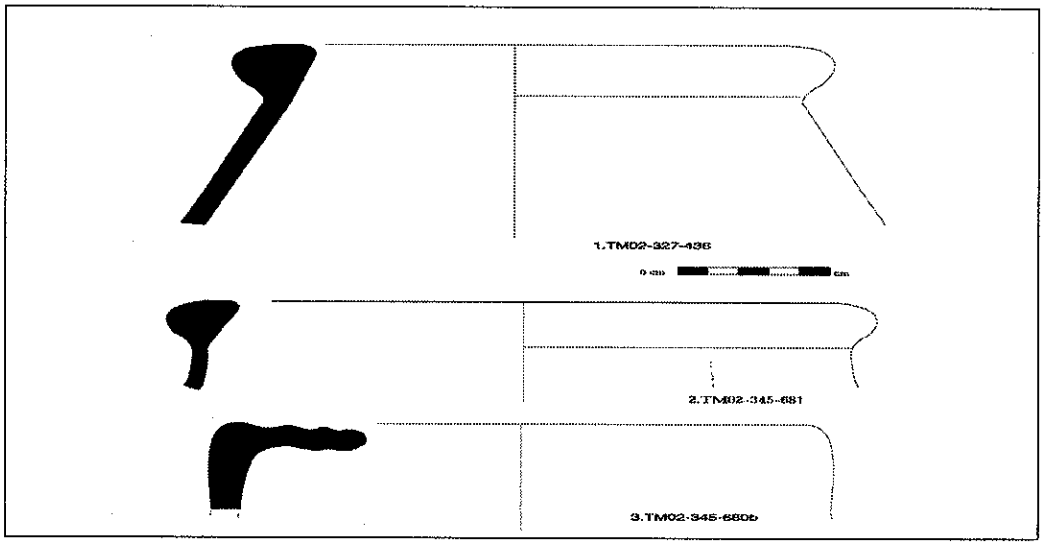

Fig. 23. Àmfores d'importació. Vora d'àmfora púnica ebusitana PE-15, núm. 1 i 2. Vora d'àmfora púnica del Nord d'Àfrica, núm. 3

Pel que respecta a les importacions púniques del Mediterrani central, val a dir que s'han documentat diversos fragments informes que no ens aporten cap tipus d'informació respecte a la morfologia del contenidor, però a la campanya de l'any 2002 ha estat possible documentar un fragment de vora del tipus T-5.2.3.1 (TM02-345-680b) (fig. 23), de la tipologia establerta per Joan Ramón (1995). Es tracta d'un recipient de producció nord-africana, concretament de l'àrea de Túnez. És un recipient que va tenir una gran projecció a Occident i per tant a la Península Ibèrica. La seva cronologia ocupa el darrer terç del segle III a.n.e i el primer quart del segle II a.n.e. Malauradament no es coneix amb precisió què transportaven tot i que podrien ser les salaons.

Crida l'atenció que totes les àmfores documentades al poblat ibèric de Les Maleses són de l'àrea d'influència de la cultura púnica mentre que la vaixella fina predomina en les produccions de tallers d'influència romana.

Les ceràmiques de vernís negre recuperades al poblat es presenten generalment amb un estat d'erosió important. De vegades gairebé no conserven el vernís negre, perdut possiblement per l'aridesa del terreny. La proporció de fragments recuperats es molt reduïda ja que no superen el 2% del total del registre.

Ara bé, tot i el poc número de fragments sí que hem pogut diferenciar tres tipus de produccions diferents.

La primera d'elles i poc significativa d'origen grec és una vora de patera àtica (fig. 24), (TM01-316-292b),que pot haver estat amortitzada en la segona fase del poblat.

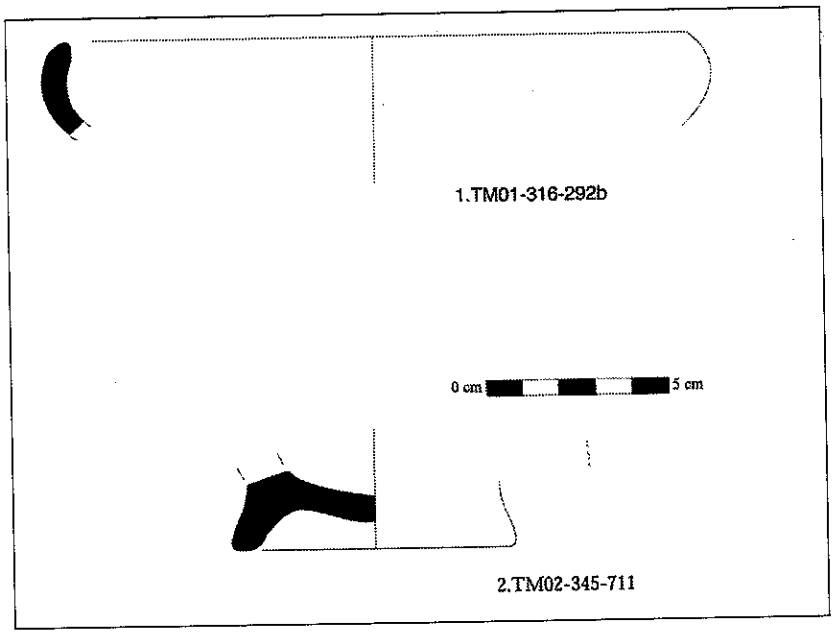

Fig. 24. Ceràmica àtica, vora de pàtera núm 1. Ceràmica de vernís negre púnico-ebussità: peu Lamb. 23 núm 2.

A principis del segle III a.n.e. aquestes produccions seran substituïdes per altres vaixelles procedents d'altres llocs de producció: Taller de Roses, península itàlica i illa d'Eivissa. Més nombrosa, és la ceràmica de vernís negre itàlic. Tots els fragments documentats es corresponen amb fase antiga de la Campaniana A (fig. 25). Aquesta producció es centra al darrer quart del segle III a.n.e i primer decenni del segle II a.n.e. Es caracteritzen per presentar argiles de color taronja intens, sense desgreixant visible a simple vista, de fractura regular i recta. El vernís acostuma a ser negre brillant d'una gran qualitat.

La tercera producció de ceràmiques de vernís negre és la coneguda com a Byrsa 401, de la qual només tenim documentat un fons. Malauradament no ha estat possible identificar cap forma concreta, ja que tots els fragments recuperats o bé són informes o bé formen part del fons (fig. 25) (TM02-345-711b.) En qualsevol cas, és força

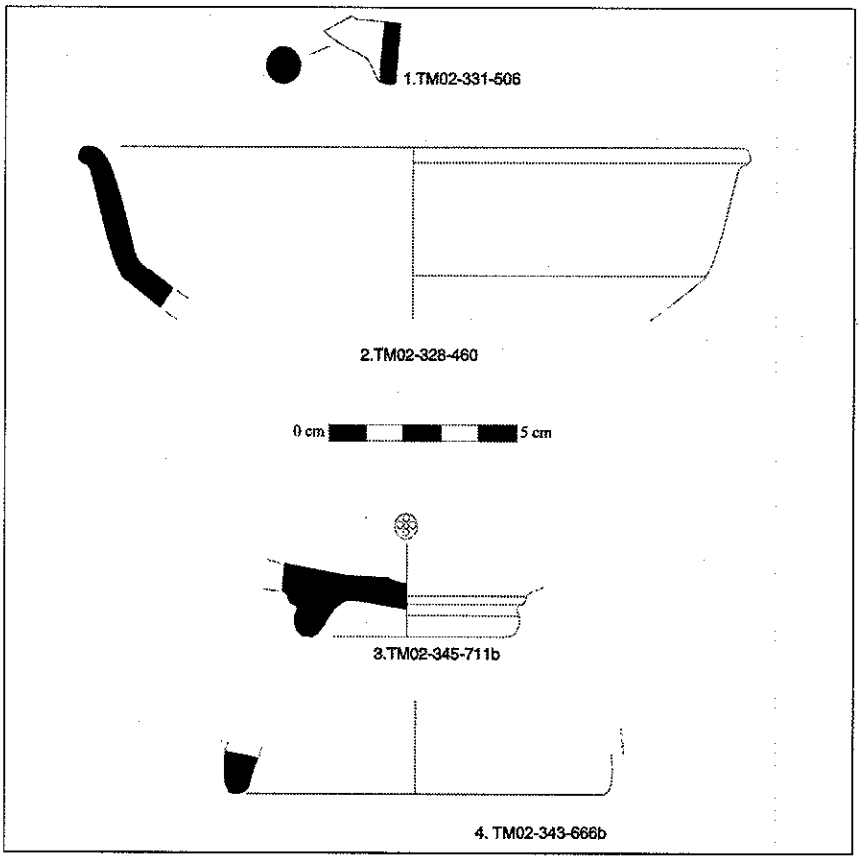

Fig. 25. Vernís negre itàlic. Fase antiga de Campaniana A: Fragment de nansa, núm. 1 i vora de plat Lamboglia 28B, núm 2. Vernís negre púnic del Nord d'Àfrica: fons amb palmeta, Byrsa 401, núm. 3 i fragment de peu núm 4.

important la presència d'aquesta classe de ceràmica al jaciment ja que ens complementa la visió del comerç púnic. Fins fa poc temps, no era possible identificar aquesta ceràmica degut al desconeixement de la seva existència per part de la comunitat científica. No es tracta d'una classe de ceràmica que abundi als jaciments ibèrics catalans, sinó més aviat tot el contrari, la seva presència és molt puntual. Els centres de producció els hem de buscar a l'àrea de Cartago i la zona púnica de l'illa de Sicília.

La darrera classe de ceràmica de luxe documentada al jaciment és la ceràmica de vernís negre procedent de l'illa d'Eivissa. L'únic fragment identificat es correspon amb un fragment de fons d'un plat de peix, forma Lamb. 23 (fig. 24) (TM02-345-711). Aquest tipus de plat és el més comú dins la ceràmica de luxe de l'àrea d'influència púnica.

Dins d'aquesta anàlisi observem com la vaixella fina de taula només representa un 0,8 % de la producció ceràmica d'aquesta casa i dins d'aquesta producció el vernís negre campanià seria el més documentat amb un 9,8% de la ceràmica d'importació.

Ara bé si observem les ceràmiques de taula més comunes i sense vernís negre serà la vaixella púnica ebussitana la que ens oferirà un major nombre d'exemplars, 15 individus que representen un 87,4% de la ceràmica d'importació localitzada a la casa número 6. Entre aquestes peces trobem especialment vores de plats i bols (fig. 26) (TM02-330-493, TM02-333-570 i TM02-331-507)

Per últim i com a novetat cal destacar la troballa d'un fragment informe de ceràmica comuna del tipus massaliota. Aquesta mínima evidència ens amplia lleugerament el marc dels contactes comercials dels habitants del poblat ibèric del Turó de Les Maleses. Cal tenir present que aquest recipient pot haver arribat a Les Maleses mitjançant els mateixos comerciants púnics, autèntics dominadors del comerç al Mediterrani occidental durant part del segle III a.n.e.

PRODUCCIÓ LOCAL

La majoria dels materials locals d'aquest habitatge formen el percentatge més alt de la producció ceràmica ibèrica localitzada al seu interior, un 88,8%.

La ceràmica grisa de la costa catalana, també està documentada en aquesta habitatge, en un escàs percentatge, 0,3%, integrada bàsicament per petits vasos (fig. 27) (TM00-302-7; TM01-310-223 i TM01-318-312).

Pel que respecte a les àmfores hem de dir que és un grup ceràmic àmpliament documentat al jaciment de Les Maleses (fig. 28 i 29). La forma més característica d'àmfora ibèrica documentada és la coneguda com de boca plana, per presentar un llavi indiferenciat del cos. Altres formes documentades són les àmfores que presenten el llavi lleugerament arrodonit i les que presenten el llavi lleugerament engruixit i de secció quadrada.

El conjunt majoritari dins del registre el formen la ceràmica comuna oxidada ibèrica, amb un 71,68% de la producció ibèrica. Aquesta classe ceràmica pot presentar una gran varietat de pastes i argiles, però a *grosso modo* podem indicar que a la majoria dels casos presenten pastes dures, compactes i de so metàl·lic. El color potser

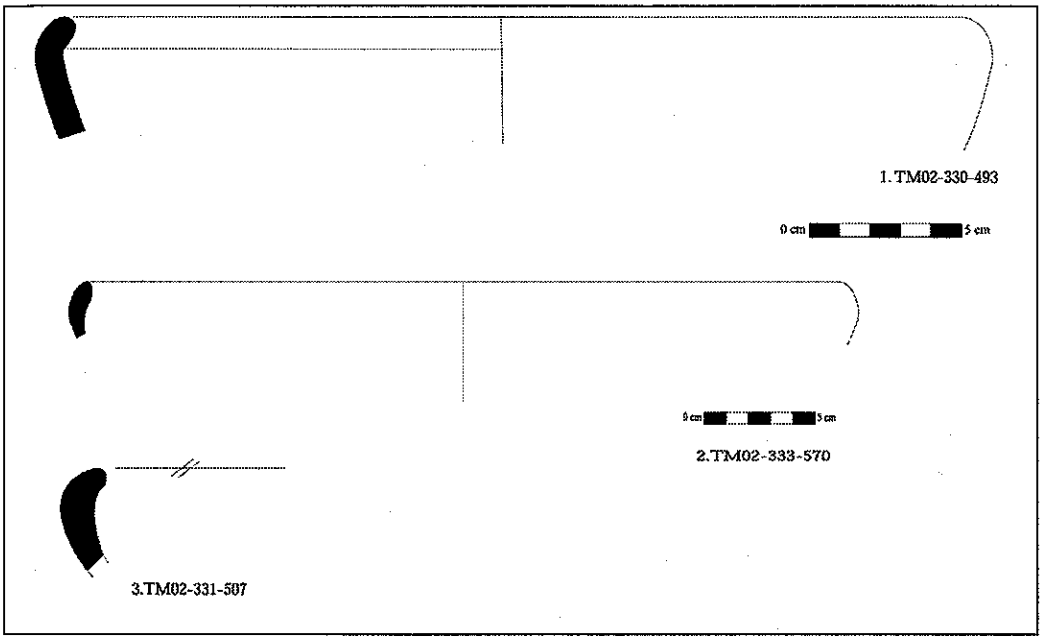

Fig. 26. Ceràmica de taula púnica ebussitana: vores de bols o plats núm. 1, 2 i 3

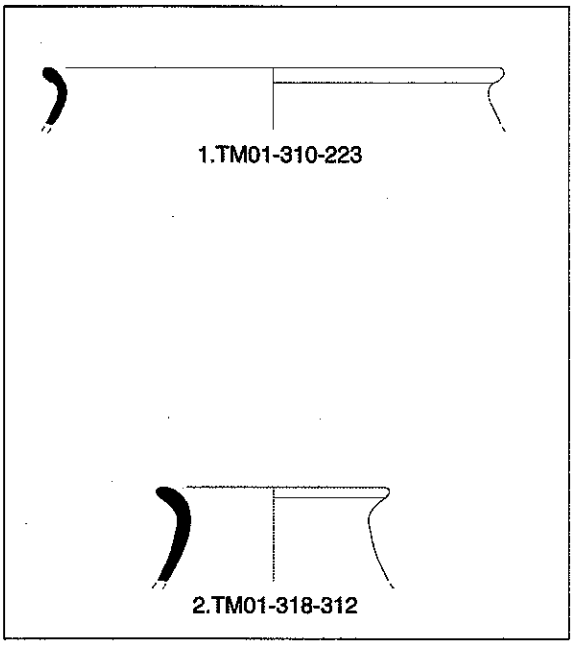

Fig. 27. Ceràmica grisa de la costa catalana. Petits vasos

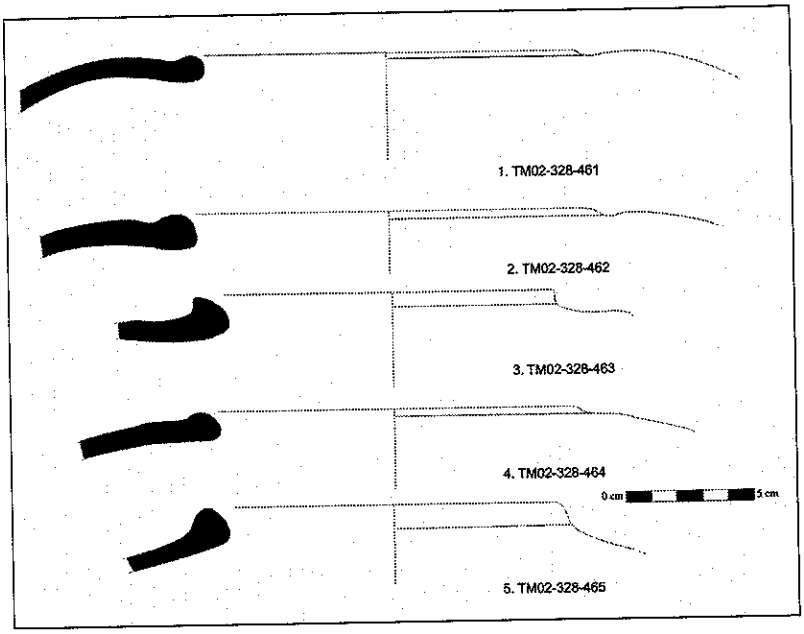

Fig. 28. Àmfores ibèriques núm 1, 2, 3, 4 i 5

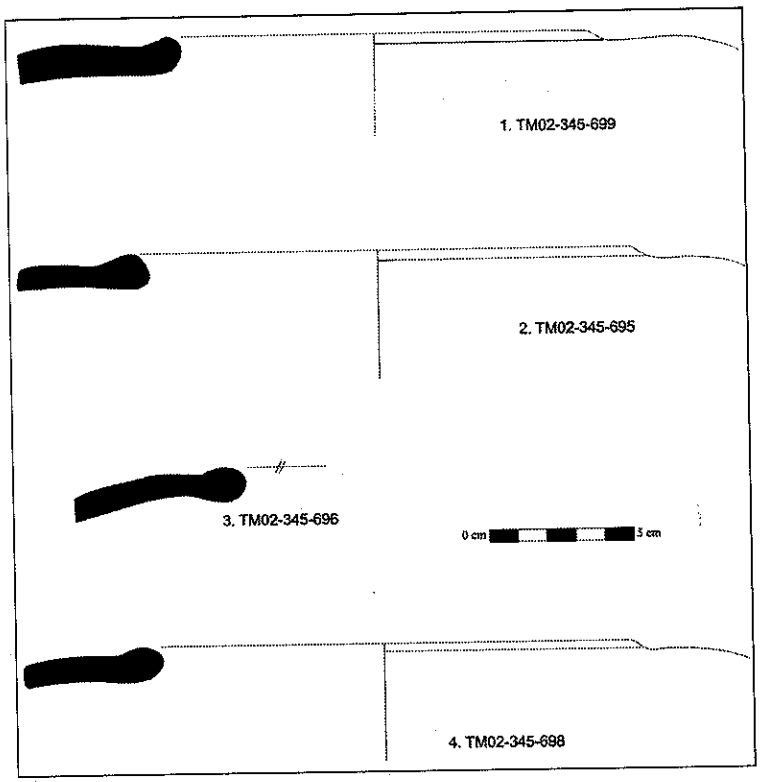

Fig. 29. Àmfores ibèriques

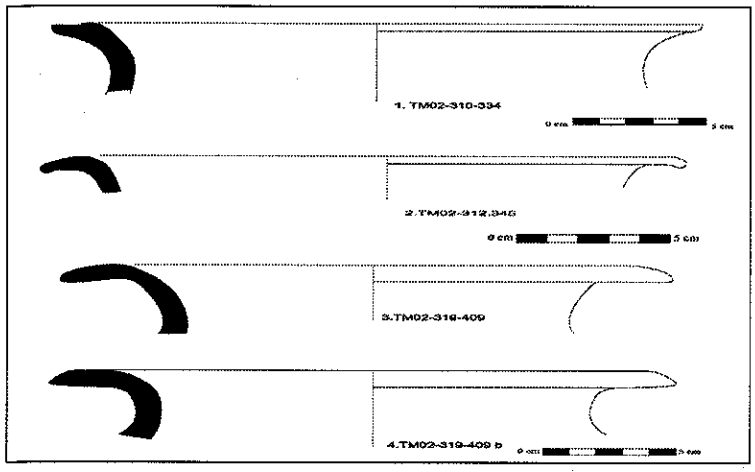

Fig. 30. Ceràmica comuna ibèrica oxidada. Gerres amb coll de cigne 1, 2 i 4

rosat o beige i de vegades es documenta la pasta coneguda com a sandvitx (nucli del recipient de color gris o negre i les dues superfícies de color marró, veig o rosat).

És documenten més formes que al grup ceràmic anteriorment comentat. La forma més abundant és la gerra. És un recipient que, moltes vegades s'utilitza per abocar líquids i es relaciona amb el servei de taula de cultura ibèrica i per tant acostuma a documentar-se sempre en un ambient domèstic. Una variant de gerra que es desmarca de l'ambient domèstic és la coneguda com a "coll de cigne" ja que el llavi presenta una forma similar al cap d'aquest animal (fig. 30, núm 1, 2, 3 i 4). Aquestes gerres poden tenir un llavi molt gran i la seva utilització per emmagatzemar gra és molt freqüent dins dels jaciments ibèrics catalans. La cronologia d'aquestes formes ceràmiques és molt àmplia: des de el segle V a.n.e. fins a l'època romano-republicana.

Igual de significativa és la presència de recipients de ceràmica comuna destinada als usos domèstics com poden ser els plats i els bols. Destacarem la imitació de lopes púniques com la peça (TM02-312-336) (fig. 31) i destacarem el bol que imita la

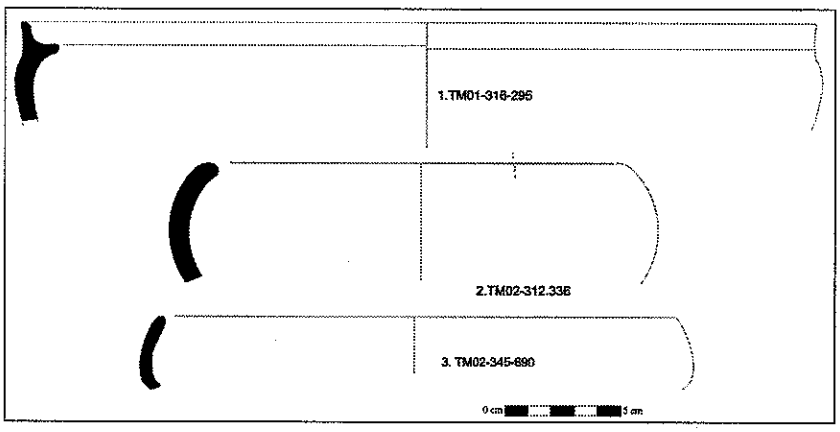

Fig. 31. Ceràmica comuna ibèrica oxidada: imitació de lopes púniques, núm. 2; bol núm. 3; bol imitant la forma Lamboglia 24,

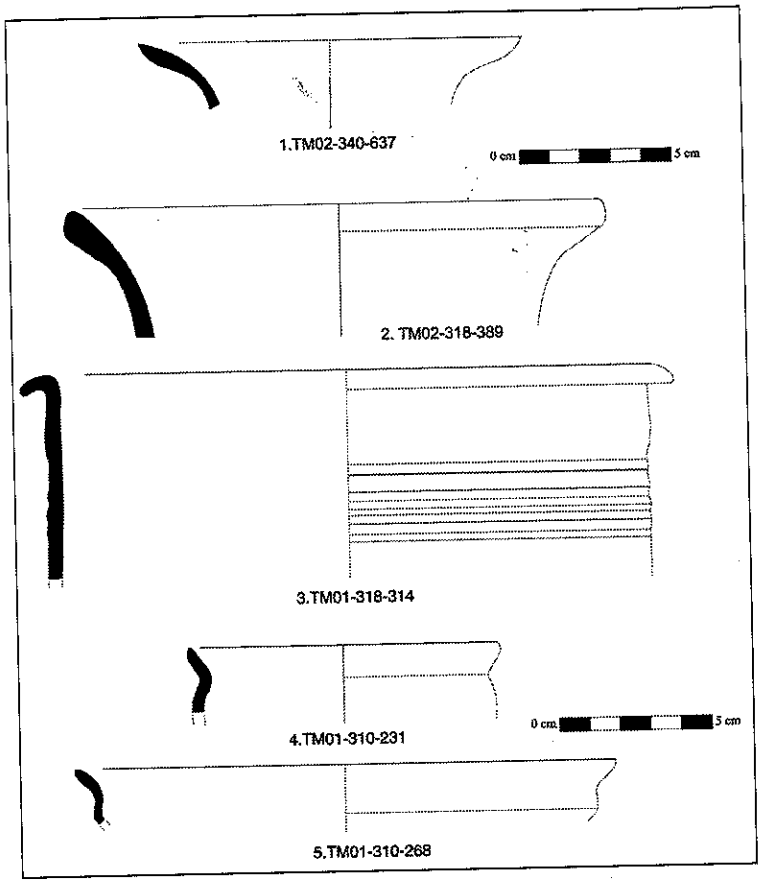

Fig. 32. Ceràmica comuna ibèrica oxidada. Vasos caliciformes núm 1 i 2. Petits vasets amb carena núm. 4 i 5.

forma Lamboglia 24 (TM02-345-690). També són abundants els vasos (fig. 32) uns en forma caliciforme (TM02-340-637 i TM02-318-389) i altres petits vasets amb carena (TM01-310-231/238).

Entre la ceràmica comuna reduïda amb un 2,5% de representació, tenim els bols entre les que hem de destacar un bol (fig. 33) (TM02-333-568.) amb una franja decorativa de pintura negra, vasos caliciformes (TM02-318-389); petits vasets, cassoletes carenades i petites gerres que formarien part de la vaixella de taula (fig. 34 i 35). Tots aquests recipients ceràmics es troben àmpliament documentats als jaciments dels voltants de Les Maleses, com per exemple el Puig Castellar de Santa Coloma de Gramenet o el Turó d'en Boscà a Badalona.

La segona classe ceràmica representada en aquest habitatge, percentualment, és la ceràmica confeccionada a mà, un 24%. L'ús que s'atorga a aquesta classe ceràmica tradicionalment és la de cocció dels aliments per a ser consumits posteriorment. Aquesta evidència ha estat possible de ser documentada al Turó de les Maleses d'una manera doble: per una part, molts dels recipients que s'han documentat presenten

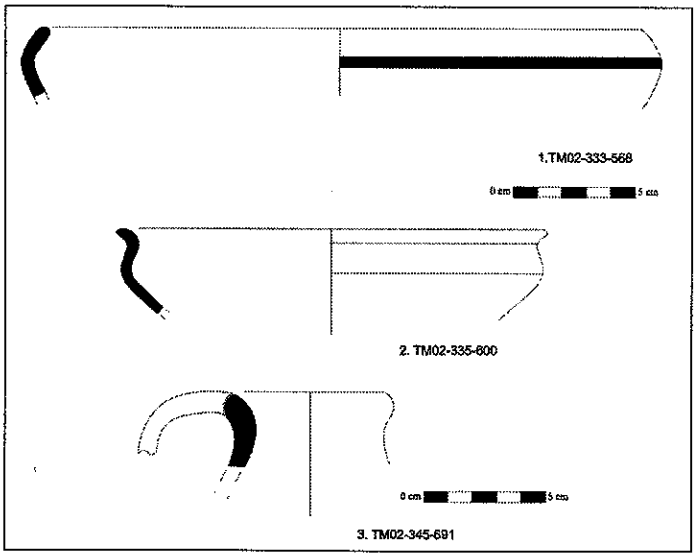

Fig. 33. Comuna ibèrica reduïda. Bol amb franja decorativa de pintura negra, núm. 1. Cassoleta carenada núm. 2; petita gerra núm 3

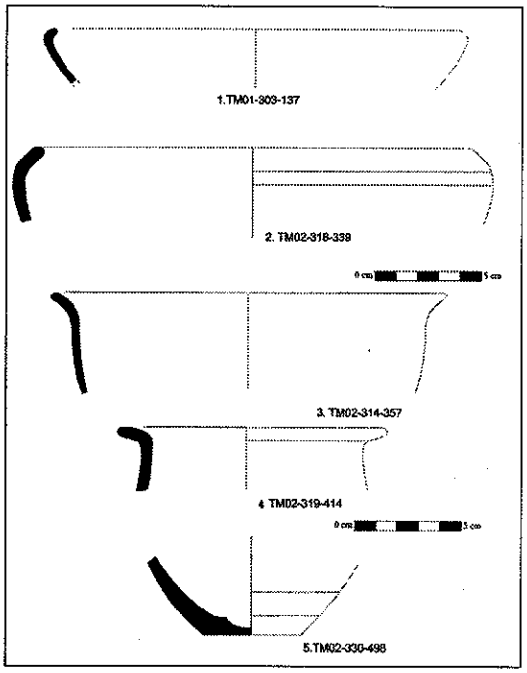

Fig. 34. Ceràmica comuna ibèrica reduïda: bols núm. 1 i 2, vasos núm. 3, 4 i 5.

Fig. 35. Ceràmica comuna ibèrica reduïda. Broc. núm. 1; llavi de bol, núm. 2; llavi de vaset núm. 3; llavi de vas calciforme, núm 4 i fons núm. 5

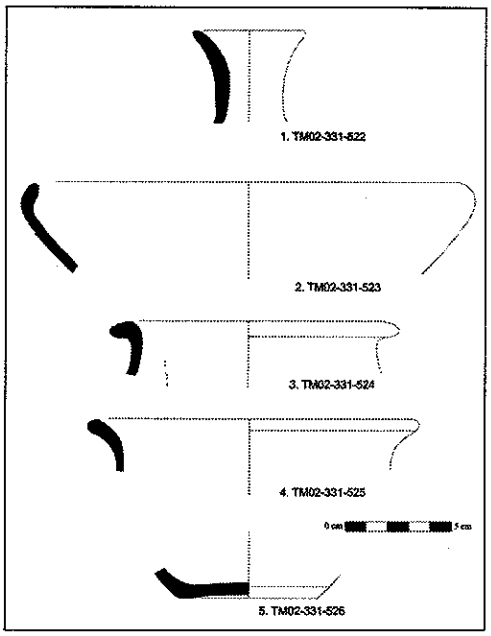

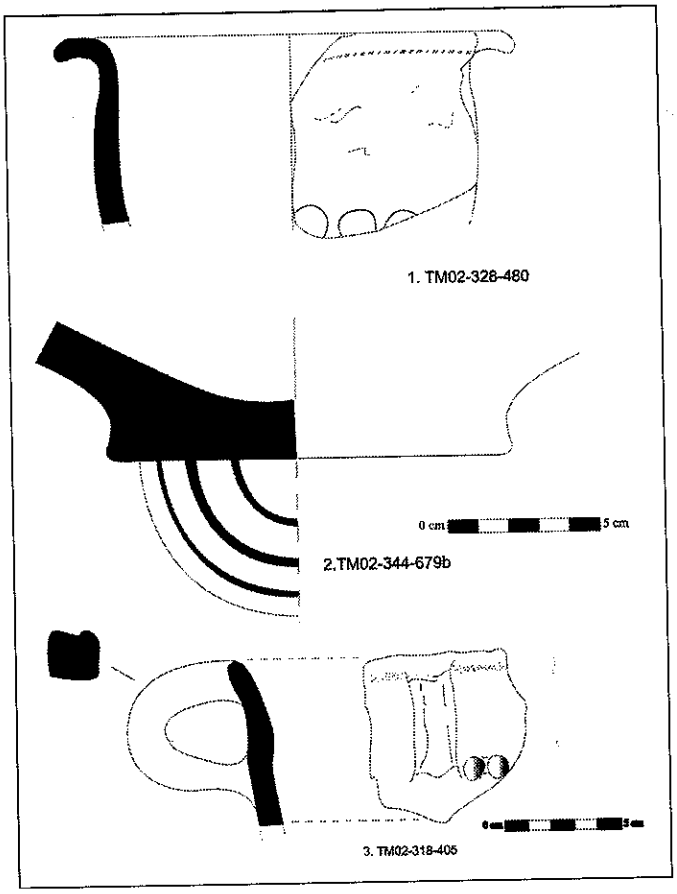

Fig. 36. Ceràmica grollera. Olla amb perfil «S» i franja decorativa núm. 1; fons amb cercles gravats a la base, núm. 2 i tassa, amb decoració de cercles incissos, núm 3

restes de combustió a les seves parets externes. Per altre, les anàlisis de sediments localitzats en alguns d'aquests recipients han revelat l'existència de restes d'aliments cuits i preparats per a ser menjats, com veurem més endavant.

Les ceràmiques a mà acostumen a presentar una argila, força grollera, amb una gran quantitat de desgreixant de punts blancs, mica platejada i punts marrons –probablement òxids–. Les formes documentades són molt diverses però generalment, sempre són les mateixes formes: olles i tapadores. Les olles presenten llavis exvasats i, tot i que no s'ha pogut reconstruir cap perfil sencer pensem que en la majoria dels casos presenten un cos en perfil en forma d'essa (fig. 36) (TM02-328-480). Els fons d'aquests recipients eren plans i destaca un d'ells amb cercles gravats a la base (TM02-344-679b). Es tracta d'una forma ceràmica destinada a la cocció d'aliments, tal i com ho demostren les pàtines exteriors de color negre que presenten moltes peces producte de l'acció directa del foc.

Les tapadores presenten formes més variades i com la forma anterior, és un tipus ceràmic destinat a tapar les olles anteriorment comentades. Es presenten diversos

exemplars com es pot veure a la (fig. 37) (TM00-303-78 i TM02-322-426). La peça TM02-322-426, presenta una decoració de línia ondulant incisa.

Al marge d'aquestes dues formes també s'han documentat, d'una manera molt puntual, fragments ceràmics que podem classificar com a cassoles, urnes (fig. 37) (TM02-318-404 i TM02-345-700) de perfil gairebé sencer o petits vasos (TM03-360-735). D'aquests s'han trobat tres peces TM03-360-735/736/737 (fig.37) i algunes cassoletes o tasses com TM02-318-405 (fig. 36).

Aquesta classe ceràmica pot anar decorada amb cordons i tetons amb relleu sobre el coll o la paret de la peça. També a la part superior dels recipients s'observen incisions de cercles dels dits o be incisions verticals més o menys profundes (TM03-360-740) (fig. 38). Entre els elements d'ús domèstic cal destacar la gran quantitat de fusaioles. La fusaiola és un contrapès destinat a ser utilitzat als telers per tal de tensar els fils d'aquest. En aquest habitatge s'han continuat recuperant peces d'aquestes característiques, constitueixen una col·lecció prou interessant tant per la quantitat d'exemplar trobats com per les formes que presenten. Alguna d'elles fins i tot es troben decorades (fig. 39).

Fig. 37. Ceràmica grollera. Urnes núm. 1 i 2; petits vasos, núm. 3, 4 i 5; tapadores núm. 6 i 7

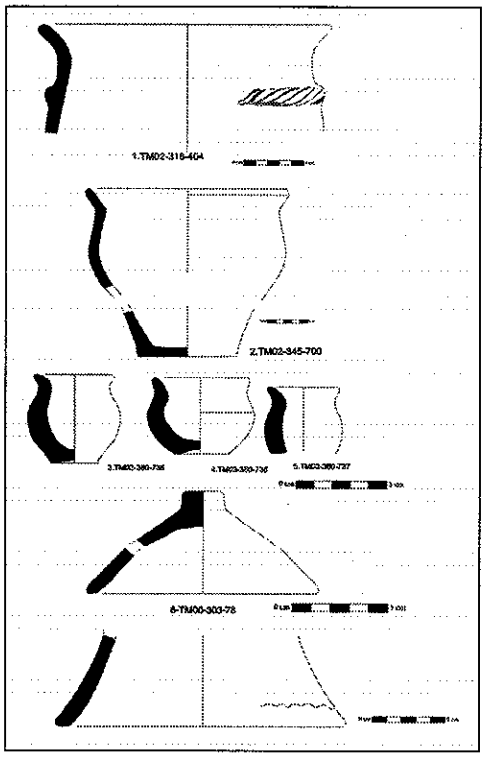

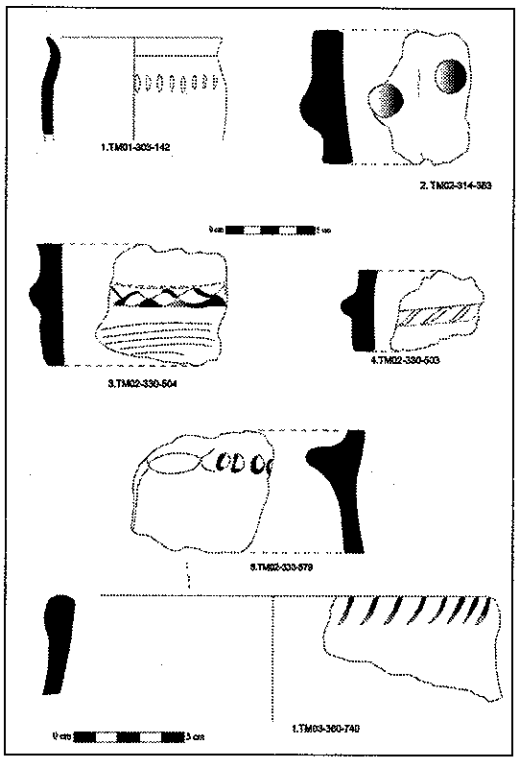

Fig. 38. Ceràmica grollera. Diversos tipus de decoració

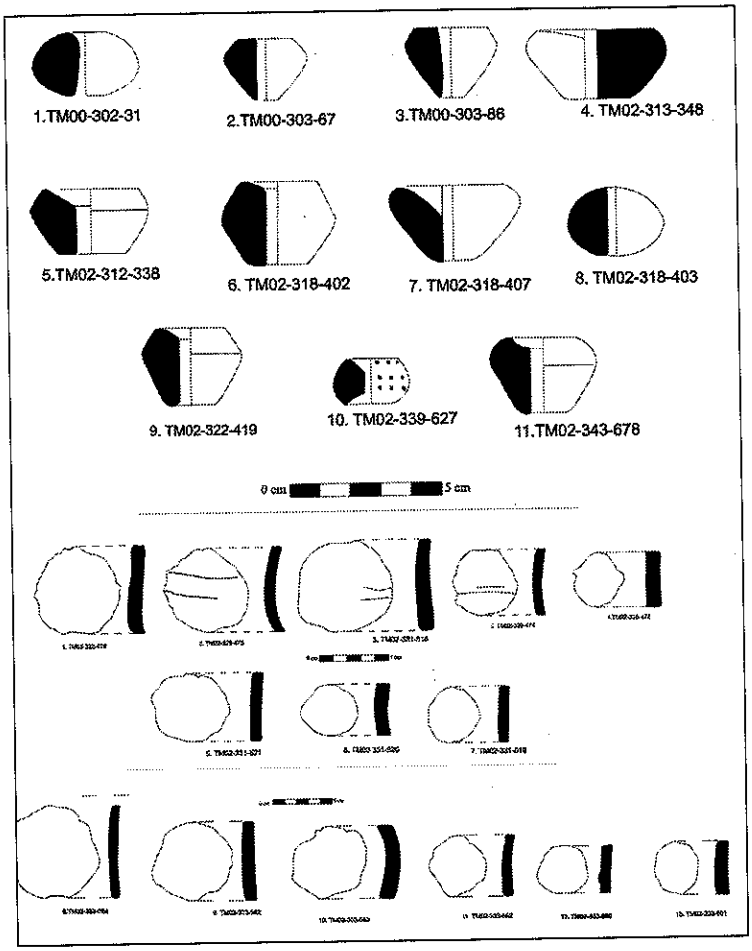

Fig. 39. Fusaioles i peces discoidals

ALTRES MATERIALS

Dins dels materials ceràmics, també trobem un gran nombre de peces discoidals en pasta comuna ibèrica oxidada, (fig. 39) o en pasta grollera. Encara que la seva utilització no és gaire clara, sembla acceptar-se la de taps o potser com a peces d'algun joc.

Altres elements poc representats en aquest jaciment són els pondus, dels quals tan sols hem localitzat dos exemplars molt malmesos (fig. 40) (TM02-327-455) i (TM02-327-456.).

Respecte a les denes de collaret en pasta vítria blava tenim documentades quatre peces, (TM01-303-179./TM01-303-220b) i (TM02-333-590), amb decoració (fig. 41).

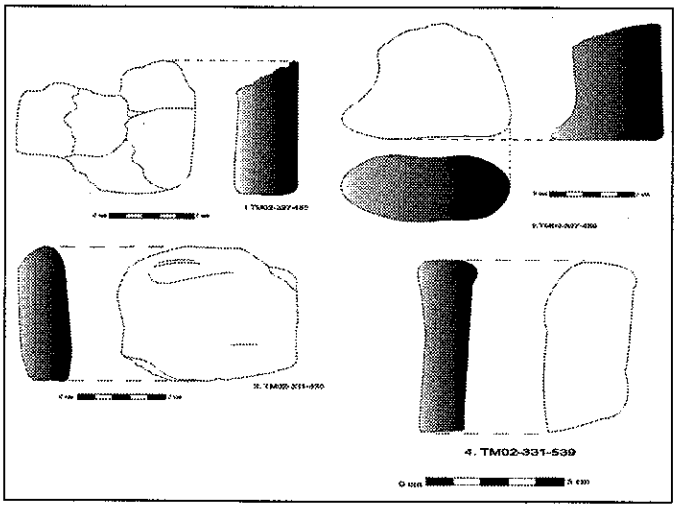

Fig. 40. Pondus, núm. 1. Maça, núm. 2; còdols i allisador, núm. 3 i 4

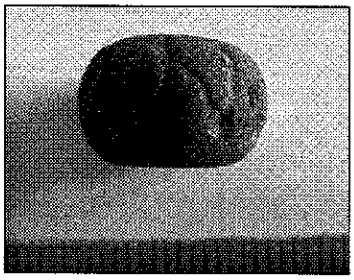

Fig. 41. Dena en pasta vítrea blava decorada

Elements metàl·lics

Fins avui, el jaciment de Les Maleses no destaca per l'abundància d'objectes de ferro i bronze. Es tracta d'un fet que crida molt l'atenció si tenim en compte que una de les primeres activitats productives dels habitants del poblat és l'agricultura, tal i com s'observa als poblats veïns, com el cas del Puig Castellar (Auladell, 1993).

És en aquest habitatge on hem trobat alguns elements metàl·lics que ja han estat estudiats[3] com ara, un penjoll de bronze (fig. 42) (TM02-333-589), una anella de bronze (TM01-318-332) una virolla de ferro (TM01-309-220) de secció quadrangular amb emmagamament tubular o bé una virolla de llança també en ferro(TM00-303-88).

Ara bé, concretament en aquesta casa hem de destacar l'aparició de dos fraccions de dracmes emporitans de plata, (fig.43) que es corresponen a les característiques d'un **hemiòbol**. La TM00-303-87 de 0,51 gr. i 11,61 mm de diàmetre presenta una perforació circular a la part superior, que ens fa pensar que podria haver estat utilitzada com a penjoll. Tant el cap de Perséfone com el Pegaso de l'anvers es troba en molt bon estat de conservació. Respecte a la segona moneda, el seu pes és de 0,49 gr i el seu diàmetre de 11'65 mm (TM02-331-536). A l'anvers es presenta un cap femení de perfil de Perséfone, amb arracada i la resta està bastant erosionada i no ens permet identificar l'espiga al pentinat. En el revers apareix la imatge de *Pegaso*, molt ben conservat, en plena carrera.

[3] J. Baquer i A. Madueño. «Estudi dels objectes de metall del poblat de Les Maleses de Montcada i Reixac». *Monte Catano* nº 6, Museu Municipal Les Maleses de Montcada i Reixac, 2003, pàgs. 23 a 46.

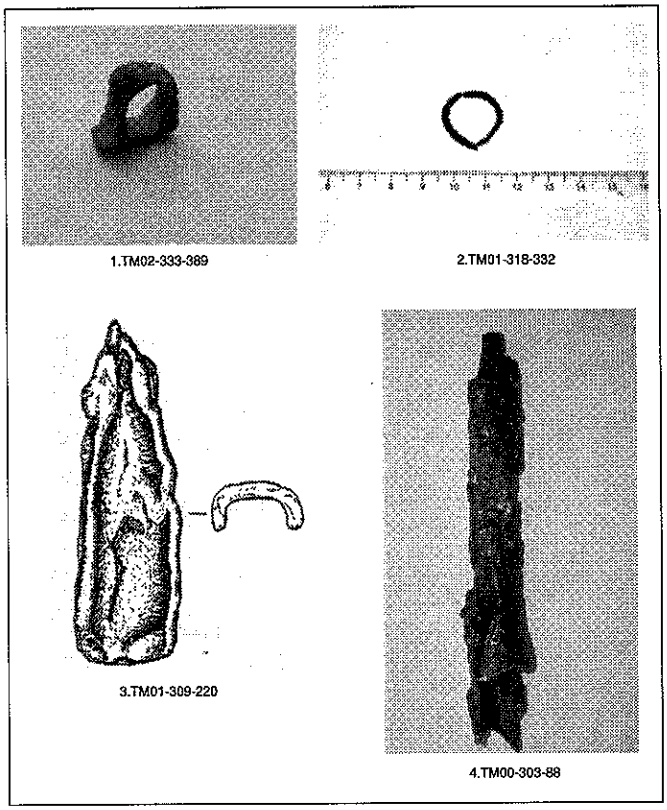

Fig. 42. Penjoll i anella de bronze, virolla d'emmagamament tubular i virolla de llança

MATERIAL LÍTIC

Els útils a destacar són pedres d'esmolar o polir, generalment sorrenca vermella (TM02-331-538,), maces en pedra gris sedimentaria (figura 16, TM02-328-487/ TM02-340-656) (fig. 44) i pedres la seva superfície molt allisades per l'acció de la fricció a l'hora de moldre sobre el molí simple (TM02-333-591) (fig.45).

La troballa d'un gressol fragmentat (TM01-309-221b) ens indica l'activitat metal·lúrgica en aquest poblat.

Un material lític molt ben documentat és el molí. Hem de destacar la documentació d'un petit exemplar barquiforme en roca sedimentaria tipus gres rosat (TM02-341-666) i un molí giratori complert de grans dimensions en roca basàltica de 0,57 m diàmetre i 022 m d'altura i 055 m de diàmetre i 0,19 m d'altura (TM02-333-592)(fig. 46).

De la resta de còdols, bé en pedra sedimentaria gris, sorrenca o en pedra calcaria de tamany mitjà o petit, desconeixem la seva funció (TM02-327-457). Alguns presenten incisions per haver-se utilitzat de base per tallar a sobre (TM02-331-537) (fig. 47) Aquests materials no han esta prou analitzats fins aleshores en altres jaciments i és un aspecte que cal encara aprofundir.

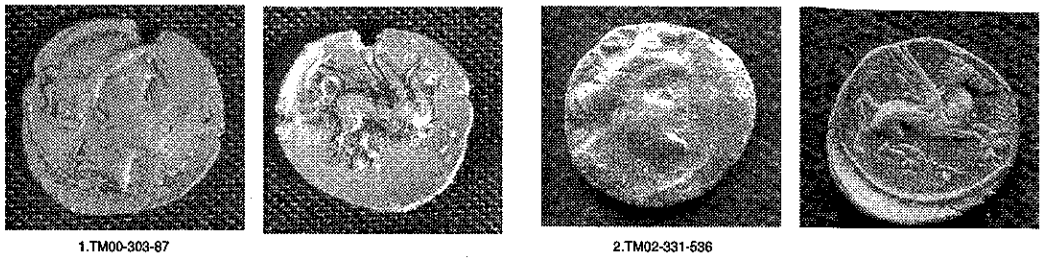

Fig. 43. Fraccions de dragmes emporitans (hemi bols)

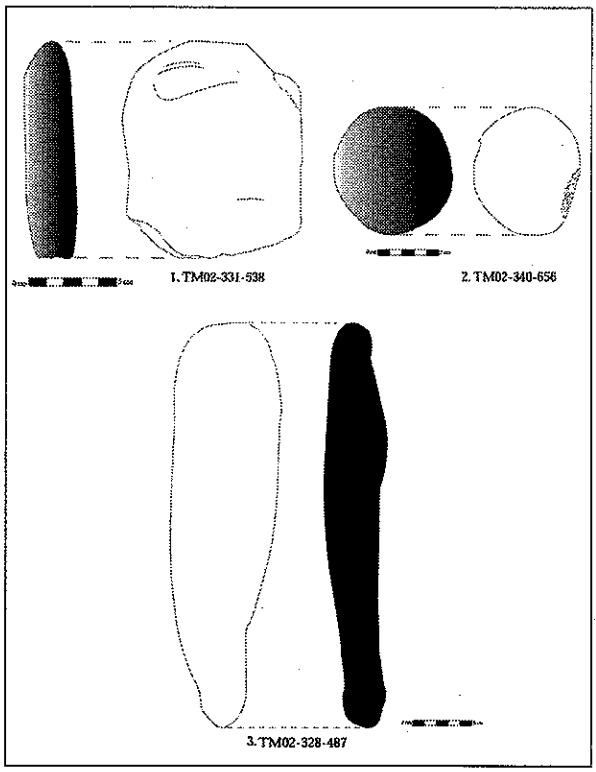

Fig. 44. Pedra d'esmolar i maça

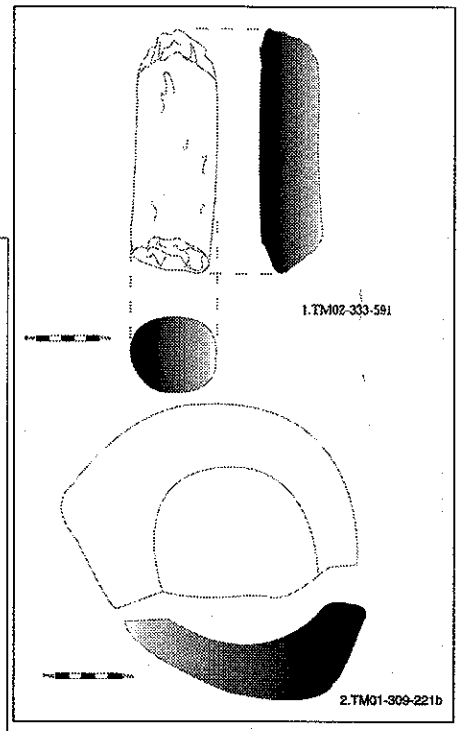

Fig. 45. Pedra de moldre núm. 1 i gressol núm. 2

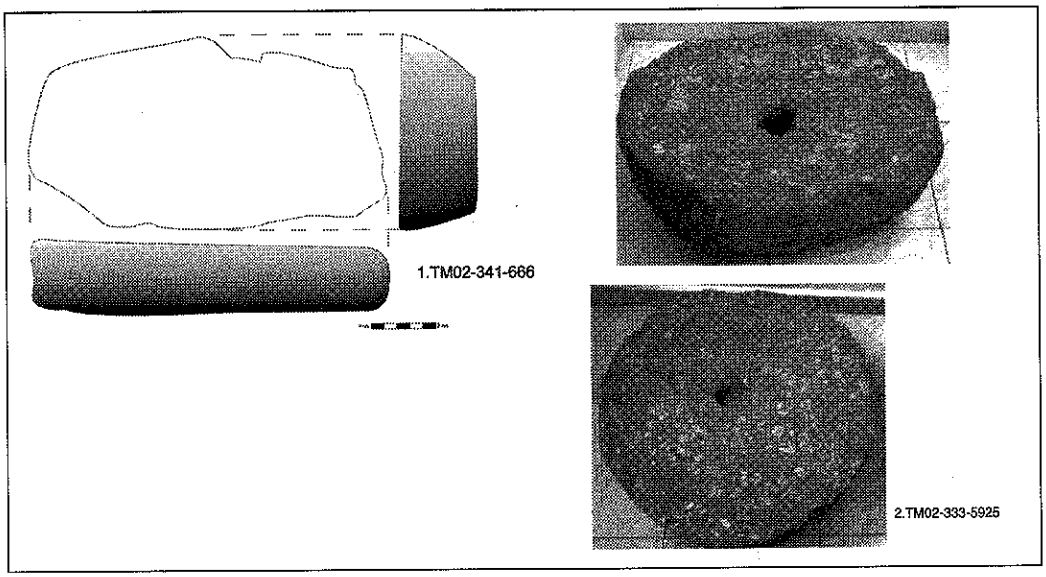

Fig. 46. Petit molí núm. 1 i molí giratori complet núm. 2

Aportacions a l'ecosistema de la zona

Tal i com venim fent a les darreres campanyes, també en aquesta ocasió hem procedit a l'anàlisi[4] dels sediments que omplen l'interior de fons ceràmics així com de les llavors que es troben barrejades amb la terra acumulada a l'interior de les estances. Creiem que aquest estudi paleoetnobotànic o arqueobotànic ens ajudarà a conèixer les relacions dels habitants de Les Maleses amb el món vegetal que els envoltava.

Tenim diversos fons d'àmfora ibèrica (MU-002-314-02 i TM02-314); amb sediments que contenien cervesa. A la mostra (MU-002-340-01/ TM02-340-638)) dins d'un fons d'àmfora ibèrica hi havia vi o vinagre (fig. 48) i en un altre d'àmfora ibèrica s'ha trobat salaó de peix (TM02-333-541). Finalment en un fons de ceràmica a mà (TM02-328-476b) hi havia farina de faves, en definitiva, farinetes (fig. 49).

Pel que fa a les llavors identificades tenim: *Chenopodium album*, blat blanc, coneguda com mala herba dels conreus; *Hordeum vulgarae*, ordi vestit. Entre els cereals és dels menys exigents amb la qualitat de la terra i poc vulnerable a les condicions atmosfèriques, això facilitava la seva adaptació a zones seques i a sòls amb poca absorció d'aigua, com és el cas dels terrenys que envolten Les Maleses.

L'anàlisi de la superfície activa del gran molí giratori, localitzat a la campanya del 2002 ens ha ofert la presència d'esquelets silicis (T*riticum aestivum/durum)* i altres fitolits corresponents a cèl·lules curtes i a esquelets cereals festucoides, com el midó del tipus *Triticeae,* alguns d'ells afectats per la molta. Tot això és molt important ja

[4] Jordi Joan pel anàlisi de sediments de recipients i Daniel López per l'anàlisi de terres.

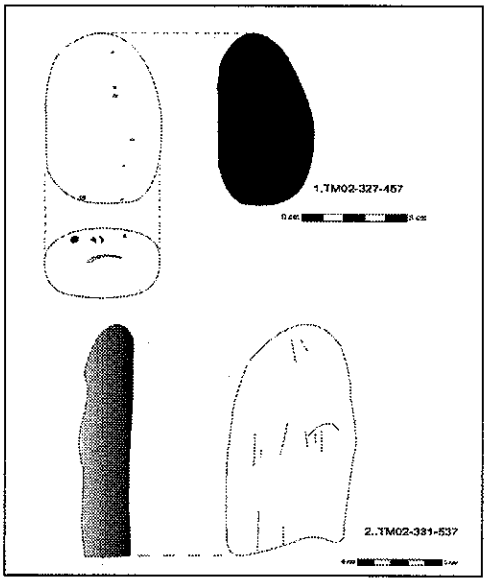

Fig. 47. Material lític indeterminat

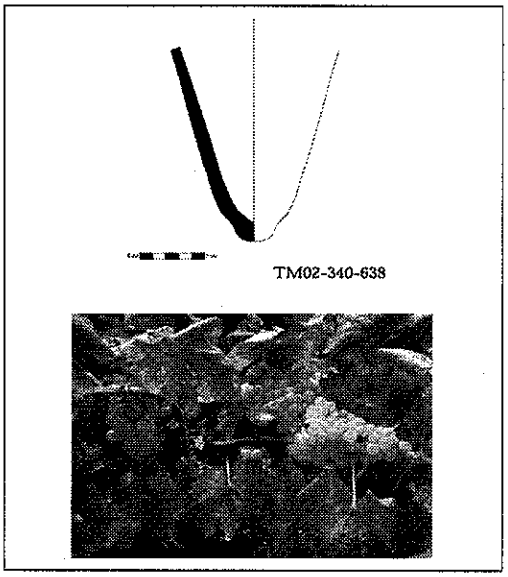

Fig. 48. Fons d'àmfora ibèrica amb sediment de vi o vinagre

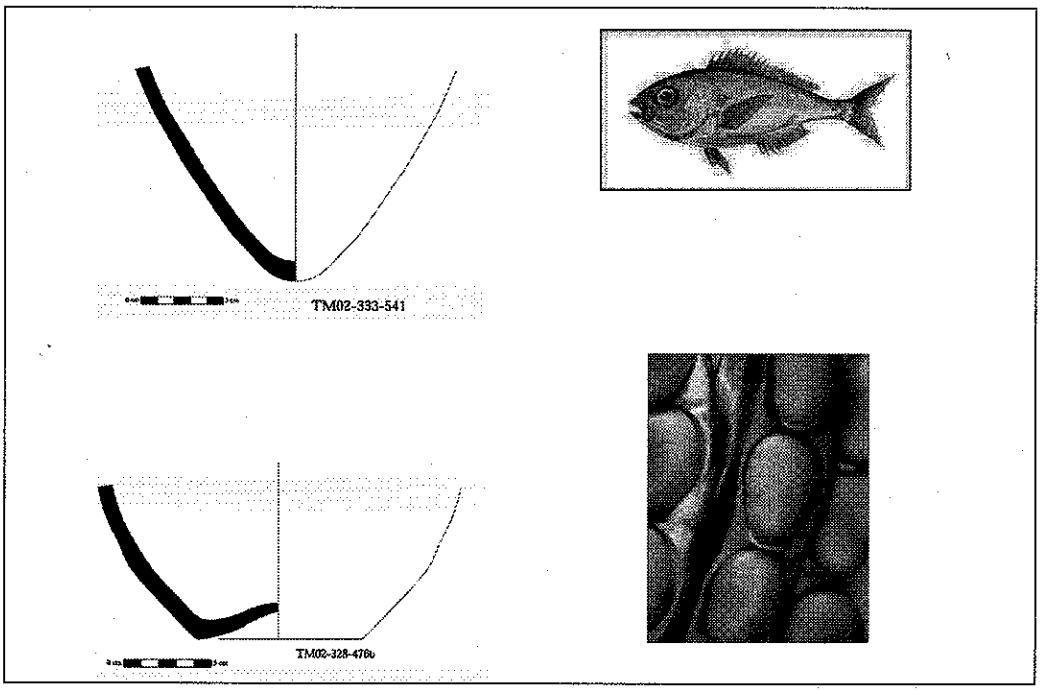

Fig. 49. Fons de recipients amb sediment de salaó de peix i farina de faves (farinetes)

que ens corrobora la presència de blat nu. La sembra del mateix es feia a l'hivern i també a la primavera.

És molt interessant saber que aquest molí de dimensions importants, estava destinat a una àmplia producció de farina de blat, implicant un consum extensiu i anant més enllà del consum destinat a una família. Contemplem la hipòtesi que l'àmbit en el que es va localitzar aquesta peça fos el centre de transformació farinera del poblat. Actuant així com a centre distribuïdor entre les diferents unitats familiars. Aquesta possibilitat donaria una raó de ser a les gran dimensions de la casa 6 al sector 300.

Finalment destacar que l'espècie més representada és la *Cenococcum Geophilum (Graniforme)*, fong Cenococcum, es trobem a les arrels i la relació simbiòtica amb plantes és beneficiosa.

Crida l'atenció veure l'àmplia abundància d'aquests fongs i les poques mostres de cereals recollides. Aquestes corresponen a la casa 6 i concretament a les UE 345 i 333 on es van trobar les dues peces d'un gran molí giratori, la qual cosa ens fa pensar en la clara relació que tindrien amb la seva utilització. Tal i com ens diu Daniel López en el seu informe, l'ordi vestit i el blat nu el trobem també a jaciments propers amb nivells de l'ibèric ple com Can Xercavins (Cerdanyola del Vallès) o a les sitges ibèriques de la UAB (Cerdanyola del Vallès).

De moment no s'ha constatat la presència de lleguminoses ni de fruits. Finalment la presència del fong *Cenoccocum Geophilum* en abundància també s'ha localitzat a altres jaciments com Estinciells (Verdú, Urgell); Missatges (Tàrrega, Urgell) i actualment s'està investigant les raons de la seva aparició en contexts arqueològics.

CONCLUSIONS

Si establim una anàlisi comparativa amb els principals jaciments coneguts i excavats a l'àrea de la serralada de Marina, com el Puig Castellar i Can Calvet (Sta. Coloma de Gramenet); Mas Boscà (Badalona), Ca n'Olivé (Cerdanyola), Castellruf (Sta. Maria de Martorelles) i Les Maleses (Montcada i Reixac i Sant Fost de Campsentelles), només al Puig Castellar[5] trobem una casa complexa, la número 21. Està formada per tres habitacions i amb un superfície de 42 m^2. A nivell comparatiu podria assimilar-se amb la casa número 6 de Les Maleses, recordem de 52 m^2 i cinc habitacions.

Igual com suceeix a Les Maleses, la vivenda del Puig Castellar també està situada entre dos carrers, i presenta unes dimensions que s'aproximen a les de la casa número 6 de Les Maleses. Dins d'aquesta comparativa càldria afegir la casa número 5 de Castellruf,[6] amb tres habitacions i una superfície de 25,71 m^2.[7]

[5] C. FERRER I A. RIGO: *Puig Castellar. Els ibers a Santa Coloma de Gramenet. 5 anys d'intervenció arqueològica (1998-2002).* Sta. Coloma de Gramenet, 2003, pàgs. 74-75.

[6] GASULL, P., BLANCH, R. M., GONZÁLEZ, A., LORENCIO, C., MAYORAL, F., XANDRI, J., YLL, E., *El poblat ibèric de Castellruf (Santa Maria de Martorelles, Vallès Oriental)*, MIAC, 16, Barcelona, 1995.

[7] Cal indicar, que encara resta per excavar un dels tres àmbits, la qual cosa modificara lleugerament les dades que aquí oferim.

Tal i com podem observar ara per ara, la casa número 6 de Les Maleses és la més gran coneguda als jaciments ibèrics de la serralada de Marina.

Considerem que dels sis espais d'habitat, el número 1, 5 i 6 estarien destinats a l'ocupació domèstica, mestre que els números 2,4 i 7 es vincularien amb la producció farinera.

La circulació per l'interior de la casa seria còmoda, llevat el pas entre el nivell superior, l'habitació B1 i l'habitació A5 l'inferior on actualment documentem una important alçada. Potser aquest es resolgués amb uns esglaons de fusta o de pedra ja desapareguts.

El fet que al costat de l'entrada es trobi un àrea de culte associada amb Dèmeter o amb Tanit (Otiña, 2003: 11-17) per influències gregues o púniques, no és gens estrany. En els dos casos divinitats protectores dels camps, de la natura i de la primavera. La existència d'aquesta activitat podria estar íntimament relacionada amb la producció farinera que es desenvolupava en l'habitage objecte d'aquest estudi.

És evident que aquest espai de culte formaria part de les petites capelles (Prados, 1994) que ofereixen un servei religiós de caràcter domèstic. Al trobar-se ubicada en un carrer secundari B2, però a la vegada formant angle amb el carrer central C3, oferia la possibilitat també de ser utilitzada per la resta de veïns, amb la qual cosa tenim un recinte de culte, ubicat estratègicament dins de l'organització urbana del poblat.

Pel que fa als materials obtinguts en l'habitatge número 6, val a dir que són molt interessants tant per la quantitat com per la varietat (fig. 20)

Creiem que el propietari gaudia d'un nivell econòmic més alt que els de la resta d'habitatges excavats fins ara. Les evidències que ens porten a aquesta hipòtesi son: varietat en la ceràmica d'importació, àmfores púniques de l'àrea de Cartago i de l'illa d'Eivissa. En la vaixella fina de taula destaquen, el vernís negre àtic, el vernís negre itàlic, Campaniana A, el vernís negre Byrsa 401 del món púnic, i el vernís negre de l'illa d'Eivissa. S'ha de ressaltar l'important número de peces de vaixella de taula púnica ebussitana sense vernís negre i encara que escassament representada, també es troba algun fragment de ceràmica comuna massaliota, evidència d'una important activitat comercial dels habitants de Les Maleses, possiblement amb els propis mercaders púnics.

Un altre element a destacar és l'abundant número d'àmfores ibèriques localitzades especialment a l'habitació D4 i a la part alta del corredor B3, les quals estan en clara relació amb l'activitat productiva del propietari de la casa.

Pel que fa als elements metàl·lics apareguts, tots ells són de petit tamany i estan en clara connexió amb el guarniment personal; destacar un anell, un penjoll indeterminat i curiosament una de les monedes de plata trobades, un hemiòbol emporità, TM00-303-87, va ser utilitzar com a joia de guarniment personal, ja que presenta una petita perforació de la part superior.

La localització de les dues monedes de plata, també ens fan pensar en la possibilitat que el propietari gaudís d'un bon poder adquisitiu. Pel que fa a l'abundància de material lític, com és el cas de molins, maces, còdols, etc., ens manifesten una activitat relacionada amb una producció que va més enllà de l'àmbit familiar.

Aquesta transformació cerealista esta també constatada per les anàlisis paleoet-

nobotànics o arqueobotànics, ja que ens documenten en els molins, la presències de restes de blat nu.

Altres dades d'interès i relacionades amb la dieta d'aquests habitants són els sediments de cervesa, de vi o vinagre, de salasó de peix i de farina de faves, localitzat en els sediments concentrats a l'interior del recipients ceràmics.

No podem oblidar, les llavor documentades en aquest habitatge, entre les que destacarem les de blat blanc, ordi vestit i el fong *Cenococcum Geophilum*.

Finalment, val a dir com aquesta casa va estar sotmesa igual que la resta de cases fins ara excavades a les flames d'un incendi, que possiblement va abastar una àmplia zona del poblat.

La seva cronologia es situa entre el segle III a.n.e, fins al primer quart del segle II a.n.e. Encara que constatem una primera fase constructiva, no tenim material ceràmic significatiu per donar una cronologia de la mateixa, és per això que només donem el marc cronològic documentat de la segona fase.

BIBLIOGRAFIA DE REFERÈNCIA

ALCAZAR, J.; DURAN, M.; HUNTIGFORD, E. (1992): *El poblament de Reixac als segles X i XI*. Montcada i Reixac.

ALFARO, C. et alií. (1997): *Història monetaria de Hispania Antigua*, Madrid.

BAQUER, J i MADUEÑO, A. (2003): "Estudi dels objectes de metall del poblat de Les Maleses de Montcada i Reixac". *MonteCatano* nº 6, Museu Municipal Les Malesesn de Montcada i Reixac, 2003

BARBERA, J. (1983): "Les ceràmiques grises de la Penya del Moro de Sant Just Desvern (Barcelonès)".*Ceràmiques gregues i helenístiques a la Península Ibérica.* Taula rodona. Empúries, pàgs. 115- 131.

CAMPO, M. (1998): "Les primeres monedes dels ibers: el cas de les imitacions d'*EMPORION" La moneda en la societat ibèrica*, novembre. Museu Nacional d'Art de Catalunya, Barcelona.

COMAS, M.; PADRÓS, P. (1992): *Baetulo, ciutat romana*. Museu de Badalona. Badalona.

CUYAS, J.M. (1976): *Història de Badalona*. Badalona.

DURÁN, M. (1982): "Campaña de excavación 1980 en el poblado ibero del Pi Candeler en la sierra de Les Maleses". *Puig Castellar*, III èp., nº 5, pàgs. 186-197. Santa Coloma de Gramenet.

DURÁN, M.; HUNTINGFORD, E.; DÍAZ, J.M. (1987): "Montcada i Reixac i el seu entorn: guia històrica-artística". *Estudis Monogràfics del Museu de Montcada i Reixac*, I. Montcada i Reixac.

DURÁN, M.; HUNTINGFORD, E. (1998): "El poblat ibèric de Les Maleses". *Monte Catano*, 1. Montcada i Reixac.

DURÁN, M.; OTIÑA P; HIDALGO. G.(2001): "El poblat ibèric de les Maleses (Montcada i Reixac) Informe preliminar de la campanya d'excavació de l'any 2000.". Monte Catano, 4. Montcada i Reixac.

FERRER, C i RIGO, A.(2003): *Puig Castellar. Els ibers a Santa Coloma de Gramanet,5 anys d'intervenció arqueològica (1998-2002).* Sta. Coloma de Gramenet.

HIDALGO, G. (2000): "Darreres intervencions al jaciment ibèric Les Maleses. Les tasques de consolidació. Novembre-desembre 1998". *Monte Catano*, 3, pàgs. 7-20. Montcada i Reixac.

IBAÑEZ, G.; MARTÍNEZ, A. (1991): *Sitges ibero-romanes a la base oriental del poblat ibèric de Puig Castellar (Santa Coloma de Gramenet, Barcelona). Els anys 1972 a 1979.* Santa Coloma de Gramenet.

MARTÍNEZ, A.; VICENTE, J. (1996): *El poblat ibèric de Puig Castellar. Excavacions dels anys 1954-1958.* Barcelona.

PINTA, J. DE LA, J. LI.; RIO-MIRANDA, J. (1981): *El poblado layetano de Puig Castellar. Santa Coloma de Gramenet (Barcelona).* Santa Coloma de Gramenet.

PUJOL DEL HORNO J (1991): " Assaig d'interpretació de l'època ibèrica al Maresme" *Laietania* núm 6. Museu comarcal del Maresme.Mataró. pàgs.19-33

SANMARTÍ, J.; GILI, E.; RIGO, A.; DE LA PINTA, J. (1992): *Els primers pobladors de Santa Coloma de Gramenet. Dels orígens al món romà.* Santa Coloma de Gramenet.

RAMÓN, J (1991): *Las ámforas púnicas de Ibiza.* Ibiza

VELASCO, A. (1982): *Informe preliminar del poblado ibérico del turó de Les Maleses.* Puig Castellar, III èp., nº 4, pàgs. 138-140. Santa Coloma de Gramenet.

ANNEX

TAULA 1 CASA 6

Materials localitzats	UNITATS	TOTALS
Ceràmics		9897
Vitris	4 denes de collaret	4
Metall	2 monedes de plata, 1 virolla, 1 penjoll, 1 anell de bronze, 4 escories de ferro.	9
Mat. constructiu	182F de tovots	
Mat. Lític	1 gressol, 1molí cicular complet, 1 molí barquiforme, 1 pedra d'esmolar, 3 pedres amb senyals de talls, 3 maçes, 1 allisador, 15 còdols.	25
Fauna		
TOTAL		**9935**

Produccions ceràmiques	UNITATS	TOTALS
Vaixella fina de taula	23 individus	81F/0,8%
Àmfores de importació	12 individus	238,5F/2,4%
Producció local	465 individus	9577,5F/88,8%
TOTAL	**500 individus**	**9897**

Ceràmica d'importació	UNITATS	TOTALS
Púnica ebussitana	15 individus	264,5F/87,4%
Vernís negre ind.		3F/0,9%
Púnica Byrsa		
Massaliota		
Àtica vernis negre	1 individu	6F/1,9%
T. de Roses		
T. p.estampetes		
Campaniana	5 individus	29F/9,8%
TOTAL		**302.5**

Ceràmica ibèrica	UNITATS	TOTALS
Grisa de c.catalana	7 individus	21F/0,3%
Àmfores	39 individus	74F/1,04%
Comuna oxidada	162 individus	5079F/71,68%
Comuna reduïda	50 individus	178F/2,5%
Grollera oxidada	97 individus	1379F/19,4%
Grollera reduïda	44 individus	354,5F/5,08%
TOTAL		**7085.5**

Número mínim d'individus amb ponderació per 1. Donada la possible distorsió, utilitzarem les xifres absolutes del fragments per l'anàlisi.

CASA 6 ÀMBIT 1/ÀMBIT 2

Materials localitzats	UE 303	UE 309	TOTALS
Ceràmics	1160F	350f	1510/98,31%
Vitris	1 dena collar	1 dena collaret	2/0,13%
Metall	1 escoria fero	1 virolla	2/0,13%
Mat. Constructiu	17F		17/1,10%
Mat. Lític	3	2 (1 gresol)	5/ 0,34%
Fauna			
TOTAL	**1175**	**354**	**1536**

Produccions ceràmiques			
Vaixella fina de taula	12F/4ind	13F/2ind	25F/2,1%
Àmfores de importació	33F/3ind		33F/2,7%
Producció local	1115F/82ind	337F/37ind	1452F/95,2%
TOTAL	**1160F789 ind**	**350F/39ind**	**1510F**

Ceràmica d'importació				Formes	Elements
Púnica ebussitana	33F/3ind	13F/2ind	46F/90,1%	Àmfora Fitxa Lamb 5	2 vores mitja 1 vora
Vernís negre ind.	1F/1 ind		1F/1,96%		
Púnica Byrsa					
Massaliota					
Àtica vernis negre					
T. de Roses					
T. p.estampetes					
Campaniana	4 F/1ind		4F/8%		
TOTAL	**38F/4ind**	**13F/2ind**	**51F**		

Ceràmica ibèrica				Formes	Elements
Grisa de c.catalana	7F/2ind	1F/1ind	8F/0,6%	Pàtera 1	1 vora
Àmfores	146F/5ind	1F/1ind	147F/12,6%		14 vores 1 fons 12 nanses
Comuna oxidada	635F/39ind	307F/20ind	674F/57,4%	Gerra 2 Vas 7 Tapadora 1 Bol 2 fitxes fusaiola	3 vor, 6 nanses 10 vores 10 vores 1 vora 30 senceres 1 sencera
Comuna reduïda	8F/5ind	13F/3 ind	21F/1,8%	Vas 2 Plat 3	2 vores 3 vores
Grollera oxidada	292F/15 ind		292F/24,8%	urna/olla 2 Tapadora 1	21 vores 5 vores
Grollera reduïda	17F/11 ind	15F/12ind	32F/2,8%	Urna 14 Tapadora 9	15 vores 4 fons 9 vores
TOTAL	**1115F/82ind**	**337F/37ind**	**1174F**		

CASA 6 ÀMBIT 4 SECTOR 300

Materials localitzats	UE 310	UE 316	UE 333	UE345	UE 359	TOTALS
Ceràmics	1166F-51in	223F-13in	852F-31in	646F-22in	75F	2950/99,6%
Vitris			1 dena collar			1/0,03
Metall	Escoria		1 penjoll			1/0,03
Mat. Constructiu						
Mat. Lític		2 còdols	1 molí gira	4 còdols		7/0,34%
Fauna						
TOTAL						**2969**

Produccions ceràmiques						
V. fina de taula d'importació	4F-1ind	7F-2ind	4F-2ind	3F-2ind		18/0,6%
Àmfores importació	49F-1ind	1F-	29F-1ind	10F-2ind		79/3%
Producció local	1113F-49in	215F-11in	819F-28ind	631F-18in	75f	2853/96,4%
TOTAL	**1166F-51in**	**223F-13in**	**852F-31in**	**646F-22in**		**2950**

Ceràmica d'importació						Formes	Elements
Púnica ebussitana	49F-1ind	1F	32F-2ind	10F-2ind	92/85,9%	Àmfora 1 PE15 Bol 1 Fitxa	1 vora 3 vores 3 vores 1 sencera
V. negre ebussità				1F-1ind	1/0,9%	Lamb 23	1 fons
Vernis negre indeter.			1F-1ind	2F	1/0,9%	dec. palmeta	
Púnica Byrsa							
Massaliota							
Àtica vernis negre		6F-1ind			6/5,6%		
T. de Roses							
T. p.estampetes							
Campaniana A	4F-1ind	1F-1ind		2F-1ind	7/6,7%		3v., 3fons
TOTAL	**53F-2ind**	**8f-2ind**	**33F-3ind**	**15F-4ind**	**107**		

Ceràmica ibèrica								
Grisa c.catalana	1F-1ind					1/0,03%	Vas 1	1 vora
Àmfores	71F-7ind	5F-1ind	125F-1ind		6F	207/7,2%		
Comuna oxidada	871F-26ind	203F-7ind	584F-6ind	521F-17	58F	2237/0,13%	Tenalla1 G.c. cigne Vas 4 Vaset 2 Gerreta 2 Plat 2 Bols 5 Fusai. dec Fitxes	1vora 5 vores 4vor-3fons 2 vores 8 vores 1 vora-1fons 5 vores 1 sencera 8 senceres
Comuna reduïda	28F-10ind	3F-2ind	17F-5ind	1F-1ind		49/1,7%	Gerra 1 Vas 2 Pàtera 1 Plat 1	5 vor-5fons 2 vores 1 vora 1 vora
Grollera oxidada	8F-2ind		88F-14ind	17F	6F	119/4,18%	Urna 5 Tapado.5 Fitxes	5 vor-1fons 16 vores 3 senceres
Grollera reduïda	128F-3ind	4F-1ind	5F-2ind	92F	5F	234/86,76%	Urna 9 Tapadora1	2 vores-1fons 1vora
TOTAL	**1113F-49ind**	**215F-11in**	**819F-28in**	**631F-18in**	**75F**	**2843**		

CASA 6 ÀMBIT 5 SECTOR 300

Materials localitzats	UE 314	UE 318	UE 330	UE 331	UE 339	UE 346	TOTALS
Ceràmics	289	499	228	654	217.5	72	1938,5/95,4%
Vitris							
Metall		anell bronze1		moneda plata1			2/0,09
Mat. Constructiu	6	32	20		18	9	85/4,1%
Mat. Lític			1 esmolar+3 útils		1 molí circular	1 maça	6/0,41%
Fauna							
TOTAL	**295**	**532**	**248**	**658**	**236.5**	**82**	**2031.5**

Produccions ceràmiques							
V. fina d'importació	4F-3ind	11F-1ind	10f-1ind	4F-3ind	3F-1ind		32/1,6%
Àmfores importació	19F-1 ind	28F-1ind			5F-1ind	2F-1ind	54/2,7%
Producció local	266F-21ind	439F-32ind	218F-11ind	650F-20in	209,5F-46in	70F-4ind	1852,5/95,7%
TOTAL	**289F-25in**	**478F-34ind**	**228F-12ind**	**654F-23ind**	**217,5F-48**	**72F-5ind**	**1938.5**

Ceràmica d'importació								Formes	Elements
Púnica ebussitana	19F-1ind	28F-1ind			5F-1ind	2F-1ind	54/62,7%	àmfora	2 nanses
Comuna ebussitana			10F-1ind	1F-1ind			11/12,7%	Bol 1	1 vora
V. negre ebussità									
Vernis negre indeter.							9/10,4%		
Púnica Byrsa									
Massaliota									
Àtica vernis negre									
T. de Roses									
T. p.estampetes									
Campaniana A		11F-1ind		1F			12/14,2%		1vora,1 fons,1nan
TOTAL	**23F-4ind**	**39F-2ind**	**10F-1ind**	**3F-2ind**	**8F-2ind**	**2F-1ind**	**86**		

Ceràmica ibèrica									
Grisa c.catalana		4F-2ind					4/0,2%	Petit vad	2vores
Àmfores	4F-2ind	72F-2ind	2F-2ind	3F-2ind	10F-1ind		91/4,9%		11vores i 1fons
Comuna oxidada	182F-8ind	273F-12in	150f-6in	495F-6ind	139F-6in	50F-1in	1289/69,6%		3 vores i 1 fons
								G.recipient 1 Kalathos1 Vas 6 Vas calicifo Gerra 3 broc1 Fitxes 18	1 vora i 1nansa 1vora 6vores 1 vora 2 vores i arren 1vora senceres
Comuna reduïda	2F-2ind	19F-6ind	6F-1ind	21F-4ind	12F-1ind	4F-1ind	64/3,4%	Vas 1 Vas calicifo Vaset 1 Bol 2 Gerra 1 Pàtera 1 Broc ?	2 vores i arren 1 vora 1 vora 2 fons 1 vora 3 vores 1vora
Grollera oxidada	78f-9ind	66F-5ind	58F-2ind	75F-6ind	36F-3ind	9F-1ind	322/17,4%	Urna 9 Tapadora 3 Vaset 1 Vas fusaioles 2	12vores i 4 fons 5 vores Perf.complet 1 peu senceres
Grollera reduïda		5f-5ind		56F-3ind	12,5F-3,5	7F-1ind	80,5/4,5%	Urna 6 Tassa 1 tapadora 2 fusaiola 1,5	7vores i 1 fons 1vora i 1nansa 2 vores
TOTAL	**266F-21in**	**439F-32in**	**218F-11in**	**650F-20in**	**209,5-46**	**70F-4in**	**1850.5**		

CASA 6 ÀMBIT 6 SECTOR 300

Materials localitzats	UE- 312	UE-320	UE-327	TOTALS
Ceràmics	584 F	27F	508F	1119/94,9%
Vitris				
Metall	escoria 1			1/0,08%
Mat. Constructiu	21		35	56/4,74%
Mat. Lític	1 còdol		1 còdol i 1 llàm.	3/0,28%
Fauna				
TOTAL				**1179**

Produccions ceràmiques				
V. fina d'importació				
Àmfores importació			26F-1ind	26/2,32%
Producció local	584F-13ind	27F	482F-16ind	1093/97,68%
TOTAL	**584F-13ind**	**27F**	**508F-17ind**	**1119**

Ceràmica d'importació				Formes	Elements
Púnica ebussitana		26F-1ind	26/100%		
Comuna ebussitana					
V. negre ebussità					
Vernis negre indeter.					
Púnica Byrsa					
Massaliota					
Àtica vernis negre					
T. de Roses					
T. p.estampetes					
Campaniana A					
TOTAL			**26**		

Ceràmica ibèrica						
Grisa c.catalana						
Àmfores	4F-1ind			4/0,3%		1 vora
Comuna oxidada	517F-5ind	27F	335F-3ind	879/80,4%	Bol 1	3 vores
					Gerreta1	1 nansa
					G.recip.	2 fons i 2 nanses
					Vas 3	4 vores
					Vaset 1	1 fons
Comuna reduïda	8F-4ind		15F-1ind	23/2,1%	Bol 1	2 vores
					Gerra 1	1 vora
					G.c. cigne	1 vora
					Vas 1	1vora i 1 nansa
					Fusaiola 1	sencera
Grollera oxidada	50F-3ind		129F-9ind	179/16,3%	Urna 5	5 vores
					Tapadores 3	6 vores
					Pondus 2	
Grollera reduïda	5F		3F-3ind	8/0,9%	Urna 2	2 vores
					Fusaiola 1	sencera
TOTAL	**584F-13ind**	**27F**	**482F-16ind**	**1093**		

CASA 6 ÀMBIT 7 SECTOR 300

Materials localitzats	UE- 303/341	UE-328	TOTALS
Ceràmics	2180,5F	199F	2379,5/98,5%
Vitris	1 dena collar		1/0,04%
Metall	1 escoria i 1 moneda		2/0,08%
Mat. Constructiu	24		24/0,94%
Mat. Lític	3 còdols, 1 maça, 1 molí	1 maça i 1 allisador	4/0,44%
Fauna			
TOTAL	**2212,5F**	**201F**	**2413,5**

Produccions ceràmiques			
V. fina d'importació	4F	2F/1ind	6F/0,25%
Àmfores importació	36,5F	10F	46,5F/19,54%
Producció local	2140F/94ind	187F/21ind	2327F/80,25%
TOTAL	**2180,5F/94ind**	**199F/22ind**	**2379,5**

Ceràmica d'importació				Formes	Elements
Púnica ebussitana	36,5F	10F	46,5F/88,5%	Àmfores2	2vores
				Fitxa 1/2	
Comuna ebussitana					
V. negre ebussità					
Vernis negre indeter.	1F				Fons
Púnica Byrsa					
Massaliota					
Àtica vernis negre					
T. de Roses					
T. p.estampetes					
Campaniana A	4F	2F/1ind	6/11,5%	Lamboglia 28b	2vores
TOTAL	**40,5F**	**12F/1ind**	**52,5F**		

Ceràmica ibèrica					
Grisa c.catalana	8F-1ind		8F/0,4%		3 fons
Àmfores	208F/10ind	88F/7ind	296F/14,85%		26 vores, 7 fons i 4 nanses
Comuna oxidada	1114F/62ind	70F/7ind	1184/59,4%	Plat 1 Vas 4 Gerres 1 Bol 2 Tapadora 3 Plàteres 2 Fitxes 31 Fusaiola 1	1 vora 4 vores i 1 fons 2 vores, 2 nanses 2 vores 3 vores 2 vores senceres sencera
Comuna reduïda	20F/3ind	1F/1ind	21F/1,05%	Plàtera 1 Fusaiola 1	4 fons 1 vora sencera
Grollera oxidada	439F/20ind	28F/8ind	467F/23,4%	Urna 6 Olleta 1 Tapadora 6 Fitxes 2	23 vores, 1 fons 1 vora 9 vores senceres
Grollera reduïda	17F/8ind		17F/0,98%	Urna 2 Tapadora 5 Fusaiola 1	3 vores, 1 fons 5 vores sencera
TOTAL	**1806F/94ind**	**187F/21ind**	**1993F**		